

Vikidál Gyula-életútinterjú

Készítette: dr. Csatári Bence

A beszélgetés időpontja: 2024. november 22., Budapest

Szerkesztett, tömörített, kiegészített, lábjegyzetelt változat.

Csatári Bence:

Meggyőződésem, hogy egy ilyen hosszú és gazdag pályafutást, mint a tiéd, nagyon nehéz bemutatni egyetlen életútinterjúban, ahhoz leginkább egy vaskos kötet lenne méltó, így most leginkább arra teszünk kísérletet, hogy a színházi karrieredre helyezük a hangsúlyt.

Vikidál Gyula:

1982 januárjában a Dinamit¹ feloszlott, én pedig Budaörsön éppen vizet hoztam a Csata utca és a Marx Károly utca sarkán lévő kútról, amikor meglepetésszerűen megjelent nálunk egy autóval S. Nagy István² és Máté Péter.³ Már rögtön az utcán elmondták, hogy van egy új rockopera – ez volt a *Krízis* –, amelynek egyik főszerepére szeretnének engem felkérni. A szereplők közül sokakat addig még nem ismertem személyesen, Pista feleségét, Csongrádi Katát⁴ persze igen, és annak is örültem, hogy a Bergendy⁵ szolgáltatta a zenét, énekesük, Balogh Ferenc⁶ a „bandám” tagjaként játszott is a darabban. A Városmajori Színpadon adtuk elő 1982 nyarán néhányszor ezt a *West Side Story*-ra hajazó zenés művet szép sikerrel – ebben hangzott el a később slágerré vált *Zene nélkül mit érek én?* című dal. A darabban negatív főhőst, Góré bandavezért alakítottam, aki a Csongrádi Kata által játszott vidéki lányt akarja behálózni, de az ügyeletes jófiú megakadályozza ezt. Egy kis baleset miatt hagytuk abba a sorozatot, Csongrádi Katára ráborult a díszletként szolgáló hangfal-makett. De ettől az intermezzótól eltekintve csupa szép emlékem van, sőt, megtapasztaltam az első találkozásom a színpadi zenés műfajjal. Akárhogy is nézem, ez szintlépés volt, hiszen nem csak énekelnem kellett, hanem a mű cselekményével kellett együtt élnem, előmozdítva azt azzal, ahogy játszom a szerepemet. A történethez annyi még hozzátartozik, hogy az előadássorozat kapcsán találkoztam Lázár doktorral, aki a Madách Színház gazdasági igazgatója volt, ő intézte a fizetésünket, tőle tudtam meg, hogy 1983-ra betervezték a *Macskák* című musicalt, melyben

---

¹ A Dinamit 1979–1982 között létezett hard rock zenekar, amelyre a kortárs cikkek rásütötték az „állami munkásrock” zenekar címet, mivel a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat (MHV) megalakulásuk után nem sokkal kiadta lemezüket, és a tagokat az akkori népszerű együttesekből – P. Mobil, Mini, Skorpió – állították össze.

² S. Nagy István (1934–2015) eMeRTon-díjas dalszövegíró, Magyarország egyik legtermékenyebb slágergyáros, előadóművész. Dalait énekelte mások mellett Aradszky László, Csongrádi Kata (S. Nagy felesége), az Edda, a Hungaria, Koncz Zsuzsa, Koós János, Korda György, Kovács Kati, Máté Péter, a Metro, a Neoton, az Omega, a Piramis, Szécsi Pál, Zalatnay Sarolta, Zorán, a Mini és a Dinamit. Sok együttest felkarolt, cserébe felkerült dalaik szerzői közé, holott alig vagy egyáltalán nem írt a szövegeikbe. Több zenész emlékezik arra is, hogy jelentős pénzüsszegekért cserébe vállalta, hogy közbenjár az érdekükben a nagyobb publicitás reményében.

³ Máté Péter (1947–1984) énekes, zeneszerző, zongorista és hangszerelő. Csaknem százötven dal szerzője és előadója. Leghíresebb slágere, ami nemzetközi siker lett Sylvie Vartan feldolgozásában, az *Elmegyek* című szám volt.

⁴ Csongrádi Kata (1953) színésznő, musical-énekesnő, író, színpadi szerző.

⁵ A Bergendy-zenekar 1959-ben alakult, repertoárjukhoz a rock and roll, a dzsessz, a swing és sok más műfaj is hozzátartozik. A Budai Ifjúsági Park rezidens zenekaraként eleinte nagy ráhatásuk volt arra, kik játszhattak az intézményben. 1964 áprilisában a dzsesszről beatre váltottak, a hetvenes években pedig rock- és progresszív rock számokat is írtak, de számos nagy slágerük is született. Az Artisjus-díjas együttes alapítója és vezetője Bergendy István 2020-ban hunyt el.

⁶ Balogh Ferenc (1956) a Bergendy-zenekar szólóénekes volt, de énekelt számos musicalben, többek között a Madách Színház *Macskák* című darabjának ősbemutatóján is. 1988-ban nagydíjat nyert az Interpop Fesztiválon. 1989-től a Hit Gyülekezete neoprotestáns felekezet énekes.

nekünk, Balogh Ferinek és nekem szánták a Mefisztulész szerepet. Én nem tudtam elvállalni, hiszen szintén 1983-ban került bemutatásra az *István, a király*, benne Koppány elsőpró sikert arató szerepével.

Csatári Bence:

Szerintem nem bántad, hogy nem a *Macskákban* játszottál, hanem az *István, a királyban*.

Vikidál Gyula:

Az *István, a királyt* nem pótolhatta volna semmi, ez így van. Ez a darab – legalábbis egyik olvasatában mindenképpen – görbe tükröt mutatott a rendszernek, és erre is igaz a mondás, hogy a király udvari bolondjai voltak az első igazi színészek, akik ki merték mondani az igazságot, alkalomadtán kritizálhatták a királyt vagy a vendégeit is. Amikor Koltay Gábor⁷ felkért Koppány⁸ szerepére, nagyon megörültem, de felmerült bennem a kétség is, hogy alkalmas leszek-e erre a feladatra. Abban bíztam, hogy a Szörényi Levente⁹–Bródy János¹⁰ szerzőpáros egészen biztosan remek darabot alkotott. Személyesen még egyik szerzővel sem álltam kapcsolatban, ezért Koltay Gábor elhozta őket a Kertészeti Egyetem Klubjába¹¹ egy P. Box¹²-koncertre, ekkor beszéltem először mélyebben a szerzőkkel a darabról.

Csatári Bence:

Azt is lehetett olvasni egy cikkben, hogy te ekkor már kacérkodtál a történelem-ének-zene tanári szak elvégzésével is, ami az *István, a király* bemutatásának fényében igazán különösen hat. Igaz ez?

Vikidál Gyula:

Valóban volt a több diplomával rendelkező feleségem ösztönzésére egy több évre szóló tervünk, de a felvételi eljárásra már nem került sor, főleg, hogy 1982 őszétől a [P. Box] zenekarommal rengeteget koncerteztünk, lemezanyagot készítettünk, és az *István, a királlyal* hirtelen nagyon sok és fontos elfoglaltságom támadt. Csak pluszként említem, hogy az ősbemutató előtt, 1983 nyarán érettségiztem a budapesti I. kerületben lévő Petőfi Sándor Gimnáziumban. Ennek folytatása lehetett volna egy magasabb iskolai megmértetés.

---

⁷ Koltay Gábor (1950) Balázs Béla-díjas filmrendező, színigazgató, érdemes művész. Ő rendezte *A Koncert* című Illés-filmet, valamint egyebek mellett az *István, a királyt* és a *Honfoglalás* című történelmi filmet is.

⁸ Koppány (1962/1964–1997) lázadó somogyi vezér, a közhiedelemmel ellentétben ortodox keresztényként meg volt keresztelve.

⁹ Szörényi Levente (1945) Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas zenész, az Illés és a Fonográf együttesek zeneszerzője, gitáros, énekes és frontembere, a magyar könnyűzenei élet egyik legmeghatározóbb alakja. Jelentős zeneművei: *Kőműves Kelemen, István, a király, Attila – Isten kardja, Veled, Uram!*

¹⁰ Bródy János (1946) Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas zenész, a magyar beat dalszövegíró atyja, a Kádár-rendszerben a legtermékenyebb beat-, pop-rockszövegíró. 1964–1973 között az Illés, 1974–1984 között a Fonográf tagja, majd szólópályára lépett. Ő játszott először Magyarországon pedál-steelgitáron. Rockoperák és musicalek, mint a *Kőműves Kelemen, az István, a király, a Doktor Herz, a Fehér Anna, A kiátkozott, a Veled, Uram, a Will Shakespeare, vagy akit akartok*, és a *Volt egyszer egy csapat* szövegírója.

¹¹ A Kertészeti Egyetem Klubját (KEK) 1970-ben alapították, és rendkívül nagy autonómiája volt, mert semmiféle pártállami támogatást nem vettek igénybe. Eleinte Tolcsvay-klubként, majd LGT-klubként vált ismertté, de szinte valamennyi élvonalbeli zenekar koncertezett itt szombatonként. A KEK-et 1982-ben KISZ-díjjal tüntették ki. A Nemzeti Kulturális Alap Hangfoglaló Programja bevette a pop-történeti tanösvény állomásai közé.

¹² A P. Box 1980 és 1986 között működött zenekar, amelyet a P. Mobilból kivált Bencsik Sándor gitáros és Cserhádi István billentyűs alapított. Varga Miklóst 1982 végén Vikidál Gyula váltotta az énekesi poszton, akinek színészi ambíciói miatt oszlott fel az együttes, illetve alakult át Metal Companyvá, majd Bill és a Box Companyvá, ami 1987-ben Bencsik Sándor halálával ért véget.

Csatári Bence:

Hogyan tudtál beletanulni a rockéneklésből a színész mesterségbe?

Vikidál Gyula:

Az *István, a király* többszörösen is emberpróbáló volt, hiszen nem egy átlagos kőszínházi előadásról volt szó, hanem egy nagyobb léptékű, grandiózus szabadtéri előadás-sorozatról, amiről film készült, a nagyközönség reakcióit is felhasználva. A sikeres előadások után ugyanis, némi kis szünettel, éjszaka tovább dolgoztunk, szépítettük, pontosítottuk a jeleneteket, a filmesek beálltak a kamerákkal, és „három és felvétel.” Mindez az én esetemben egybeesett azzal, hogy itt kellett megtanulnom egy új hivatást, a filmszínészet alapjait, vagy legalábbis a legfontosabb elemeit. Nem nézek a kamerába, ha nem kell, nem pislogunk a közeli felvételek közben, ha a kamera meggy körülöttünk, akkor nem mozgunk stb.

Úgy játszani egy szerepet, hogy hiteles legyen nemcsak, mint énekes, hanem mint színpadon jelenlévő, szerepet alakító figura. Ehhez kell a jó rendező, aki kihozza belőlünk a maximumot. Nagyon oda kellett figyelnem, hogy akár a tömegjelenetekben, akár a színészekkel közös jelenetekben elhiggyék rólam azt, amit sugallni akartam Koppányról és az ő személyiségéről. Életemben akkor találkoztam először színészekkel, akiket kedveltem, de személyes kapcsolatunk csak az *István*-előadások alatt alakult ki. Például Balázs Péterrel,¹³ akit addig is nagyon tiszteltem, és aki nálam sokkal többet tudott a színpad világról, viselkedésről, a filmezésről, a színházról vagy a rendezővel való viszonyról.

Csatári Bence:

Hogyan tudtad megtanulni a színész mesterséget? Volt, hogy spontán módon lestél el fogásokat?

Vikidál Gyula:

Az egészet Koltay Gábor fogta össze rendezőként, aki nem sok mindent bízott a spontaneitásra. Lépésről lépésre instruált, nekem – képletesen szólva – fogta a kezemet is, melynek során átbeszéltük a történelmi háttérrel, amiről akkor még keveset tudtam. Konkrétan instruált, elmondta, mi a feladat, és azt miként kell megvalósítani. Géza temetésén viccesen megjegyezte: az se baj, ha „elharapod a torkát” Istvánnak, tehát nagyon plasztikusan tudott fogalmazni, ha azt akarta, hogy sikerüljön egy-egy jelenet. Koppány feleségeivel például a filmfelvételen nemigen ment az oldott hangulatban való dialógus, hiszen ez egy erotikával fűszerezett rész, itt Koltay Gábor elvitt a büfékocsiba, és – bár nem volt szokásban, ha dolgoztunk – itatott velem egy-két bátorító unicumot, mire el tudtam lazulni a feladathoz.

Csatári Bence:

Az *István, a király*ban a táncosoknak is fontos szerepük van, őket hogyan ismerted meg?

Vikidál Gyula:

Az általam addig nem ismert Novák Ferenc,¹⁴ akit mindenki csak Tatának szólított, tanította be a koreográfiát, szervezte, fogta össze a táncosokat. A vele történt első találkozásom eléggé sajtószerűen zajlott le: az előző napi esőtől sáros, csúszós terepen próbáltunk, láttam ám, hogy a táncosok valaki körül összegyűlnek, és minden idegszálukkal rá figyelnek, de azt, hogy ki

---

¹³ Balázs Péter (1943) Kossuth- és Jászai Mari-díjas színművész, rendező, szinkronszínész. 2007 és 2021 között a szolnoki Szigligeti Színház igazgatója volt.

¹⁴ Novák Ferenc „Tata” (1931–2024), a Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kossuth-díjas és Erkel Ferenc-díjas koreográfus, rendező, etnográfus. A magyar néptánciskola és folklór színházi megjelenítésének egyik megteremtője, az amszterdami Nemzetközi Táncszínház koreográfus-rendezője és a Honvéd Együttes művészeti igazgatója.

állt a kör közepén, alig lehetett látni, hallani annál inkább, lévén, hogy ő is olyan „sudár” volt, mint én. Az azonban rögtön feltűnt nekem, hogy nagy tekintélye van előttük, mert nemcsak magyarázott, hanem a lépéseket be is mutatta a kétszáz táncosnak, és azokat gyakoroltatta, mert előzőleg nem volt elégedett velük. Nem sajnálta magát és a ruháját, ledobta magáról az inget, és nagy lelkesedéssel együtt mozgott a tanítványaival, akik követték minden mozdulatát. Akkor tudtam meg, hogy a táncosoknak is van egyfajta „kottájuk”, hiszen a mindenkori főnök bemondására pontosan tudják, hogy milyen lépéskombináció következik. Amikor mindezt láttam, nagyon gyorsan leesett, hogy ennek az embernek mérhetetlenül nagy tekintélye van a táncosai előtt. Örök életemre megjegyeztem magamnak Novák Tatát, aztán még sokat dolgoztunk együtt, kedveltem őt, komoly darabokban dolgoztunk együtt – ezeknek se szeri, se száma – mind közül kiemelkedik, a 2003-ban Csíksomlyón rendezett *István-előadás*, aztán vele vittük Erdélybe a darabot ottani kollégákkal kiegészülve, de megjártuk Felvidéket is. Az *Egri csillagokat* a Művészetek Palotája színpadára ő rendezte, itt Dobó Istvánt játszhattam több évig.

Csatári Bence:

Visszatérve az *István, a király* kezdeti időszakára, mi volt az a pont, amikor már te is azt mondtad, hogy ez tuti siker?

Vikidál Gyula:

Sokszor nem mi döntjük el, hogy valami sikeres-e vagy sem, hanem a közönség, aki, ha valamit megszeret, akkor melléáll. A kőszínházban, ha a jegyszedő nénik be-bekukucskálnak a darabba, akkor az biztosan nagyon jó, és nem unalmas töltelek mű. Ehhez hasonlót éltünk át a rockopera királydombi próbái során is, amikor az első napon még lézengtek az emberek, mert azt sem tudták, mi készülődik, aztán a következő napokon egyre csak gyarapodott a számuk. Nagyjából a negyedik napon már a rendőrségnek kellett kordont felállítani, hogy az érdeklődők ne zavarják a próbáinkat. Ekkor már lehetett érezni, hogy „valami van a levegőben”, ahogy szokták mondani. Az pedig, hogy az eredeti három előadásból hét lett, már egyértelműen jelezte, hogy sikerünk van. A siker egyik nagyon fontos előfeltétele volt a felvételek elkészítése, hiszen várható volt, hogy a Koltay Gábor által kiválasztott jól éneklő szereplőgárda nagyszerű hanganyagot tesz le az asztalra. Amikor az *Elkészt a békevágy* című részt énekeltem fel a stúdióban, előttem már Sebestyén Márta¹⁵ és Varga Miklós¹⁶ hangját rögzítették. Mártit korábban nem ismertem, de feltettem magamban a kérdést, hogy eddig miért nem hallottam róla, annyira tetszett a hangja, elolvadtam tőle; Miklósról mindig jó véleményem volt, ismertük egymást 1980, a P. Box megalakulása óta. Zseniális istváni hang. Bennem volt a bizonyítási vágy, hogy nekem itt most „nagyon kell tolni”, hogy megfeleljek. Úgy érzem, egymást húztuk a sikerben egyre feljebb és feljebb, nekem óriási segítség volt, hogy hallottam a többieket énekelni azokban a számokban, amelyekben én is szerepeltem. Az egész rockoperát elejétől a végéig azonban csak a Királydombon ismertem meg, amikor el kezdtünk próbálni. Addig talán a szerzők és a rendezői stáb hallotta teljes egészében. Már az első hangoknál forni kezdett bennünk a tenni akarás, a kíváncsiság, hogy mit szól majd a közönség ehhez a csodálatos zenéhez és történethez.

---

¹⁵ Sebestyén Márta (1957) Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas világhírű népdalénekes, aki fellépett Akihito japán császár előtt, de a spanyol és a brit királyi ház is megismerhette előadóművészetét. Nemzetközi hírnevét a Deep Forest világzenei együttessel is öregbítette, akikkel Grammy-díjat nyert.

¹⁶ Varga Miklós (1956) énekes, színművész, rockzenész, a P. Box, a Sirokkó és a VM Band egykori énekese. Az *István, a király* című rockopera ősbemutatóján a címszereplő énekhangja, később többszáz alkalommal a színpadon is alakítja Istvánt, valamint számos más musicalszerepe is ismert. Leghíresebb dala az *Európa*.

Csatári Bence:

Volt 1983-ban kedvenc dalod az *István, a király*ból?

Vikidál Gyula:

Vannak helyzetek, amikor az ember képes befogadni első hallásra bizonyos dalokat, főleg zenei ízlése okán. Az előbb már említett *Elkészt a békevágy* számomra idetartozik, mert a két előadótársam nagyon meggyőző hangú adottsággal énekelt, és összességében is nagyon drámai ez a dal, tulajdonképpen ez az egyik válaszpontja és fordulópontja a cselekménynek. Az igazi mélységét persze akár sokadik meghallgatás után is lehet még tovább elemezni, és a szövegét is tudni kell értelmezni, hiszen csak akkor lehet vele azonosulni, és következképp jól előadni, valamint belehelyezni az egész történet kontextusába, amitől hitelessé válik az előadás. Ettől lesz igazán megkapó egy zeneszám, amitől még évek múltán is emlékezünk rá, és ez összességében igaz az egész *István, a király*ra, mert itt a teljes alkotás nagyon el van találva.

Csatári Bence:

Egyébként Bródy János is magyarázta a szereplőknek a dalszövegeket, vagy csak Koltay Gábor?

Vikidál Gyula:

Bródyval alig találkoztam, csak a próbákon, kifejezetten Koltayval elemeztük a szövegeket, amikor szükségét éreztük. Leventével többször is összefutottunk, kezdve a feléneklések miatt is. Előfordult, hogy a stúdióban, amikor épp nem volt ott, és én kerültem sorra, alakítottam kicsit a dallamon, de ez nem jelentett gondot, lehallgatás után a munkámat teljesen elfogadta. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy a számokat háromszor énekeltem fel Kálmán Sándor¹⁷ hangmérnök értő közreműködésével, abból a három anyagból volt lehetőség bőven a legjobbat kiválasztani. A *Szállj fel, szabad madár!* is kis mértékben ugyan, de kapott egy kis fazonigazítást a részemről. Ez a szám már akkor slágergyanús volt, amikor először meghallgattam Levente kazettáján. Az *Elkészt a békevágy* „záró” hangja pedig a rock-éneklés akkori stílusának megfelelő hang, mely az egész tercett mondandóját erősíti.

Csatári Bence:

Nem volt számodra furcsa, hogy a kemény rockos nótákat is a Fonográf¹⁸ játszotta fel a lemezre? Igaz, hogy volt nekik is ebbe az irányba mutató nótájuk, de nem lett volna autentikusabb, ha ezeket az éppen aktuális bandáddal, a P. Box-szal veszitek fel, akiknek a vérében volt ez a stílus?

Vikidál Gyula:

Egyáltalán nem, ez bennem akkor fel sem merült, és azt hiszem a stábtól senki nem foglalkozott ezzel a kérdéssel. Egyébként, ha már szóba került a csapat, úgy gondolom a P. Box zenekar is nagyon sokat köszönhet a darab létrejöttének, hiszen velem együtt a zenekarom is hatalmas médianyilvánosságot kapott. Számomra az *István, a király* másik legfontosabb hozadéka, hogy életre szóló barátságot köthettem sokakkal a szereplők közül.

---

¹⁷ Kálmán Sándor az MHV hangmérnöke volt, jelenleg a Madách Színházban dolgozik ugyanebben a munkakörben. Pályafutása során szinte az egész hazai könnyűzenei élvonallal dolgozott, az *István, a király*on kívül közreműködött egyebek mellett az Omega, a KFT, az Edda, a Muzsikás, az A. E. Bizottság, a V' Moto-Rock, a Napoleon Boulevard, a Hungaria, a Fonográf, a Varga Miklós Band és az LGT hanghordozóin is.

¹⁸ A Fonográf az Illés-együttes 1973-as feloszlása után jött létre, 1974–1984 között működött, és ebben fejtette ki tevékenységét a Szörényi Levente–Bródy János szerzőpáros. Ebben az időszakban, 1983-ban írták az *István, a király*, valamint a *Kőműves Kelemen* című rockoperát.

Majd én lehettem az egyetlen, aki 1985-ben a királydombi szereposztásból a kőszínházi változatban is bemutatkozott a Hevesi Sándor téri Nemzeti Színházban. Itt csodálatos színészekkel játszottam együtt, mint például Bubik István,¹⁹ akivel közelebbi barátságba kerültem, egymás mellett öltöztünk évekig. Ahogy a színház társulatából is olyan nagy nevek nézték és dicsérték meg a darabot és személy szerint engem is, mint Sinkovits Imre,²⁰ Agárdy Gábor.²¹ Egy életre szóló irányt adtak nekem azáltal, hogy a bemutató után barátilag átöleltek, gratuláltak. Megtisztelő volt, hogy az országosan ismert, elismert színművészek Sinkovits Imre és Agárdy Gábor neve alatt az öltöző ajtón ott volt olvasható az én nevem is, ami mindig adott egy különleges színészi tartást.

Csatári Bence:

Csiszolódott-e az évek során az *István, a király*, hiszen mindig más és más környezetben adták elő, illetve volt-e olyan szerep, amire azt mondtad, hogy már nem fejleszthető tovább a figura, rutinszerűvé kezdett válni a megformálása, és inkább átadtad másnak a szerepedet?

Vikidál Gyula:

Utóbbi eset előfordult *Az operaház fantomjával*, amikor úgy 530 alkalommal vittem színre Joseph Bouquet zsinórmestert. Kértem a darab rendezőjét, mentse fel a további játszástól, vigye inkább más, mert kezdett monotonná válni az alakítás. Jól döntöttem, és a színház vezetése sem ellenkezett. Azt hiszem, vannak pillanatok, amikor meg kell tanulni egy kicsit hátrébb lépni. A királydombi előadás-sorozatról nem tudom megmondani, hogy a hét alkalom során fejlődött-e, mert olyan nagy eufóriában voltunk, hogy nem erre figyeltünk, ez az érzés minden mást elsodort. Csoda volt minden fogadtatás a közönség részéről, a föld fölött jártunk három méterrel. Azt kell, hogy mondjam, nemcsak mi tettük olyan sikeressé a darabot, amilyen végül lett a Királydombon, hanem a közönség is. Persze beletettünk apait-anyait, sőt a sikerek még jobban ösztökéltek bennünket minden pillanatban. Az éjszakai forgatások néha hajnali négyig tartottak, ez egy óriási menetelés volt ilyen szempontból is, hiszen másnap este folytatódott a fellépés. Másrészt a rendezőn nagyon sok múlik, Kerényi Imre²² a Nemzetiben kifejezetten úgy fogta meg a darabot, hogy annak a látványon túl legyen plusz töltete. A történelmi eseményt erősítette minden megrendezett jelenettel, ettől egy nagyon kemény drámai képet tárt a néző elé, amelyben nehéz volt dönteni kinek van igaza, vajon Istvánnak vagy Koppánynak? Említeném példaként a három főúr jeleneteit, akiket ahány féle közegbe helyeztek, minduntalan kicsit másként viselkedtek és szólaltak meg. Említeném a három fantasztikus feleségem a Nemzetiben, a három „P” betűs művésznő, Papadimitriu Athina,²³ Pregitzer Fruzsina²⁴ és Peremartoni Krisztina²⁵ profi színésznőkként álltak mellettem, velük is csodálatos volt együtt dolgozni, érzékenységük, empátiájuk nagyra becsülendő. Szintén más rendezési stílus volt 2003-ban Csíksomlyón Novák Tatáé, aki – a szó jó értelmében nem tudván kivetközni a saját bőréből – zseniálisan mozgatta a tömegeket, úgy a táncosokat, mint a statisztériát. Ennek is köze lehetett ahhoz, hogy picikét formálódtak, alakultak bizonyos jelenetek, s ezáltal kapott egy sajátos ízt maga a darab is, és lett rendesen lehetőségünk a

---

¹⁹ Bubik István (1958–2004) Jászai Mari-díjas színművész, érdemes művész.

²⁰ Sinkovits Imre (1928–2001) a Nemzet Színésze címmel kitüntetett, Kossuth- és kétszeres Jászai Mari-díjas színművész, érdemes és kiváló művész, a Halhatatlanok Társulatának örökös tagja.

²¹ Agárdy Gábor (1922–2006) a Nemzet Színésze címmel kitüntetett Kossuth- és kétszeres Jászai Mari-díjas színművész, érdemes és kiváló művész. Ikon- és portréfestő.

²² Kerényi Imre (1943–2018) Kossuth- és Jászai Mari-díjas rendező, színikazgató, egyetemi tanár, politikus, publicista, érdemes és kiváló művész. A Bubik István-díj kuratóriumának tagja volt.

²³ Papadimitriu Athina (1954) Jászai Mari-díjas és eMeRTon-díjas görög származású magyar színésznő.

²⁴ Pregitzer Fruzsina (1959) Jászai Mari-díjas színésznő, érdemes művész.

²⁵ Peremartoni Krisztina (1956) Jászai Mari-díjas színésznő.

hatalmas tér kitöltésére. Itt találta ki Tata fia, Novák Péter,²⁶ aki Tordát alakította, hogy mi lenne, ha a zászlórúdra mászna fel, és onnan kiáltaná, hogy „Hallgassátok Koppány vezért!”. Az ötletet meg is valósítottuk, így épült be egy ottani állandó eszköz a darabba, ami már csak azért is érdekes, mert a 350 ezres tömegnek kellett a nagy díszletek és gesztusok, hogy átjöjjenek az érzelmek a játék színteréről a nézőterre. A mikroportokat viszont nem tudtuk használni, akkor még akkora tér betöltésére nem voltak alkalmasak. Volt, hogy az egyiket bekapcsoltuk, és a helyi tűzoltóság jelentkezett be románul az éterbe, szóval ez akkoriban még nem volt megoldható. A grandiózus domboldal természetéből fakadó adottságok azonban mindenért kárpótoltak bennünket. Az öltöző sátorból kinézve alig jutottam szóhoz, amikor a nyeregből letekintve megláttam az elképesztően nagy, végeláthatatlan tömeget. A darab hosszú, sikeres történetéből is látszik, hogy mára már elérkeztünk oda, hogy történelemként is beszélhetünk róla, az *István, a király* pedig a XX. és a XXI. század *Bánk bán*jává vált, vagy ahogy szoktam mondani: népopera lett, ami a Szörényi–Bródy szerzőpárosnak nagyon jó, de már elrepült a kezek közül. Mondom ezt annak tudatában, hogy számtalan iskolában, műkedvelő csoportban előadták már, ki-ki a tehetsége és vérmérséklete szerint, és a darab és dalok szájról szájra járnak. Talán ez legalább annyira fontos, mint az, hogy mi annak idején sikerre vittük – persze a kettő összefügg. A darab pedig éppen attól emelkedett népoperai magasságokba, hogy mindenkire szólt, a nép egyszerű gyermekeihez éppúgy, mint az értelmiséghez, mert ki-ki találhat benne olyan dallamot vagy szereplőt, ami vagy aki megérinti a lelkét. Ez vezetett végül arra, hogy nemzedékről nemzedékre száll a rockopera dallam- és szövegvilága, és persze a mondanivalója is.

Csatári Bence:

Még beszéljünk kicsit az *István, a király* egyik fontos állomásáról, az 1990. szeptember 15-i Népstadionbeli fellépésekről is. Addigra már a Királydombtól a Szegedi Szabadtéri Játékokon át a Nemzeti Színházig sok mindenhol megfordult a darab. Miben volt más a Népstadionban fellépni a rockoperával?

Vikidál Gyula:

1990-ben már megvolt a megfelelő rutinunk a darabbal, de ez a grandiózus helyszín még ismeretlen volt számunkra. Minden szereplőnek, így nekem is új volt, hogy ilyen nagyságú színpadon játszunk, nagyon messze a közönségtől. Meg kellett tanulnunk nagy gesztusokkal előadni, mert ami egy kis színpadon túlzás lett volna, az ide pont, hogy kellett, bármennyire is furcsa volt ez elsőre nekünk. Fontosnak tartom megjegyezni, hogy 1990 augusztusában az ezt megelőző szegedi Dóm téri előadáson mutatkozott be, ekkor lépett először színre a maga teljes valójában Varga Miklós Istvánként. Mindkét helyszínen az 1983-as, zenei felvételt feléneklő akkorra már legendává érett „ösválogatott” lépett színre. Fontos tényező, hogy itt, Szegeden, a Dóm téren szólalt meg először a mű teljes egészében az első hangtól az utolsóig élő hangosítással, karmesterrel, nagyzenekarral, rockzenekarral, kórossal.

Csatári Bence:

Egyébként az előadásokra hogy szoktál készülni?

Vikidál Gyula:

A rendszeres próbákon és persze a gyakorlatokon kívül a fellépések előtt egy órával már nem lehet velem beszélni, olyankor már jobban szeretek egyedül lenni, és koncentrálni a feladatra, tehát lelkileg is készülök, ráhangolódom. Úgyhogy a csíksomlyói kitekintgetésem egyfajta kivétel, ami persze akkor még jobban spannolt.

---

²⁶ Novák Péter (1970) színész, énekes, szövegíró, zeneszerző, műsorvezető.

Csatári Bence:

Azt sem hagyhatjuk szó nélkül, hogy Koppány szerepét több, mint negyvenegy év elmúltával lényegében szinte mindenki veled azonosítja. Te vagy a mérce, hozzád mérik, hogy X vagy Y színész vagy énekes hogyan alakított. Hogy viszonyulsz ehhez a hozzáálláshoz?

Vikidál Gyula:

Először is, köszönöm a drága Jóistennek, hogy megáldott hanggal és tehetséggel, valamint, hogy összeismerkedtem a rockopera zseniális szerzőivel, de legfőképpen Koltay Gáborral, aki hitt bennem, és megbízott a Koppány szerep eljátszásával. Azért is hálás vagyok a Jóistennek, hogy én lehettem az egyik olyan szereplő, aki a későbbiekre nézve utat tudott mutatni azoknak, akik ezt a műfajt szándékoznak művelni. Végül elértem oda, hogy a nevem egybeforr Koppányéval, mint ahogy – talán nem szerénytelenség – Haumann Pétert²⁷ is sokan az öreg macskával azonosítják a *Macskák*ból, mert ő csinált belőle igazi szerepet, ami a mai napig is etalon, ő az ezer valahányadik ünnepi előadásban jelmez nélkül is tökéletesen, hitelesen tudta eljátszani.

Csatári Bence:

Időközben csak úgy „mellesleg” 1985-ben részt vettél Koltay Gábor rendezésében az *Itt élned, halnod kell!* című zenés darabban, ami 1945-ig dolgozta fel a magyarok történelmét. Ebben Dózsa Györgyöt alakítottad, s szó se róla, ő is lázadó volt a javából, úgyhogy úgyszintén személyre szabott volt.

Vikidál Gyula:

Az 1985-ben bemutatott mű volt az első verzió, de a rendszerváltás után elkészült az a változat is, ami már egészen napjainkig viszi a történelmünket. Az erre a szerepre írt dal nagyon jó volt, pattogós ritmusú, szerettem énekelni. Az előadás pedig a Koltay Gábortól már megszokott grandiózus keretek között zajlott a Hősök terén, hatalmas területet bejátszva. Éppen ezért itt sem volt lehetőség az élő előadásmódra, mert 1985-ben félő volt, hogy esetleg a nagy távolságokat nem tudja áthidalni a technika. Így a közönség felé a jobb érthetőség érdekében maradtunk a már jól bevált playbacknél. A jelmezek kivitelezése azonban az én esetemben még inkább izgalmas volt, ugyanis ezt a darabot április 4-én mutattuk be, amikor még igencsak hideg van ahhoz – három-négy fok –, hogy félmeztelenül álljon az ember a darabban, márpedig nekem így kellett, bő parasztyatyában. Mindkét oldalamon 15-20 persecutor (azaz üldöző) feszengett, akik elrángattak a tüzes trónig. Itt pedig a pirotechnika segítségével eljátszottuk, hogy elevenen megégetnek, ahogy a történelmi hagyomány is tartja. Egyik alkalommal a próbák során majdnem pórul jártam, mert a lángok odakaptak a lábamhoz, a gatyám elkezdett égni, lassan kezdtem megpörkölődni, miközben a trónon ki voltam feszítve. Egy darabig álltam a sarat, és nem mozdultam, mivel hideg volt, bírtam a meleget, de aztán kénytelen voltam szólni, hogy egy kis szünet kellene, mert tényleg elevenen megsütnek, mire jöttek egy poroltóval, és eloltottak. Meleg helyzet volt, valószínűleg a szélirány változása okozta a vis maiort.

---

²⁷ Haumann Péter (1941–2022) a Nemzet Színésze címmel kitüntetett, Kossuth- és kétszeres Jászai Mari-díjas színművész, rendező, érdemes művész, a Halhatatlanok Társulatának örökös tagja. Utoljára 2021-ben a Madách Színházban a *Macskák* című musical 1500., ünnepi előadásán lépett fel Tus szerepében. Ezt a szerepet az 1983-as bemutatót követően háromszázszor játszotta el.

Csatári Bence:

Hasonló esetet magam is láttam veled kapcsolatban kicsit később, 1993-ban a Margitszigeti Szabadtéri Színpadon, amikor az *Attila, Isten kardja* című rockopera ősbemutatója előtt viszont te oltottad a tüzet.

Vikidál Gyula:

Az sokkal komolyabb helyzet volt, majdnem meghalt a villanyszerelő, aki az áramkimaradás miatt a biztosítékokat vizsgálta éppen előadás előtt. Zárlat keletkezett, meggyulladt nemcsak a kapcsolótábla, de maga az ember is. Már majdnem kezdéshez álltunk fel, amikor mindez történt, lángra lobbant a ruhája is. Alig negyedórával később pedig kezdtük a premiert, jó nagy váltás volt. De ha már itt tartunk, az is emlékezetes maradt, amikor ugyanezen a helyszínen egy másik napon előadás közben elázott minden a színpadon, ami életveszélyes embernek, lónak egyaránt. Szünetben összeszedtem néhány rongyot, és beálltam a létszámhiánnyal küzdő takarítók mellé felmosni az esővizet a színpadról. Ugyanez megtörtént néhány évvel korábban az észak-olasz Cividale del Friuliban is, ahol az *István, a királlyal* vendégszerepeltünk, ott meg Tatával az élen a Honvéd együttes táncosainak már használt, levetett ruháival szárítottuk fel a színpadot, mert az olaszok nem voltak felkészülve a zuhéra. Öt perc alatt akadtak társaim is, így nem kellett több, mint tíz perc ahhoz, hogy szárazra töröljük a terepet.

Csatári Bence:

Még egy picit kanyarodjunk vissza az időben, és idézzük fel 1986-ot, amikor távoztál a P. Boxból, ami rövidesen fel is oszlott, majd teljes energiáddal a színházi karrieredre koncentráltál.

Vikidál Gyula:

Azért azt meg kell jegyezni, hogy még a P. Box is kapott egy nem jelentéktelen részt az *István, a király* sikereiből, hiszen sokszor előfordult, főleg 1984-ben, hogy a koncertjeink előtt egy negyven perces blokkban előadtunk jó néhány számot a darabból Sebestyén Márta, Deák Bill Gyula,²⁸ Nagy Feró²⁹ és Varga Miklós közreműködésével. Akkor aztán tényleg nagy volt rajtam a nyomás, kaptam kiképzést rendszeresen a hangomra, hiszen mindkét produkció teljes embert kívánt. De megérte, mert nagyon szerette a közönség. Állítólag az Országos Rendező Irodában³⁰ titokban csak úgy hívták a bandánkat, hogy a fekete özvegy és a négy zsvány, mert nagyon sok felkérésünk volt, de mindet nem tudtuk teljesíteni, mert az öt szólistát nehéz volt egyeztetni.

---

²⁸ Deák Bill Gyula (1948) a Napsugár, a Sztár, a Hobo Blues Band, később a Deák Bill Blues Band énekes, szerepelt a *Kopaszkutya* című filmben és az *István, a király* című rockoperában.

²⁹ Nagy Feró (1946) a „Nemzet Csótánya”, a „fekete báránnyá” vált Beatrice együttes Kossuth-díjas frontembere, a Bikini zenekar alapítója. Játszott egyebek mellett az *István, a király* című rockoperában és a *Hair* című musicalben, valamint színpadra vitte a *Hamlet* című dráma rockverzióját. A rendszerváltás idején emblematikussá és egyben második legnépszerűbbé vált a *Garázs* című műsora a Magyar Rádióban.

³⁰ Az Országos Rendező Iroda (ORI) 1958 és 1991 között működött belföldi koncertszervező monopolcég volt, az Állami Hangverseny- és Műsorigazgatóság jogutódjaként. Lakatos Éva, Keszler Pál, Bulányi László, Bali György és Gál Iván igazgatóként, majd a rendszerváltáskor Gödöllői Lajos kormánybiztosként állt az élén. Mint cenzurális intézmény kiadta a működési engedélyeket, amennyiben az ORI-vizsgákon megfelelték a művészek, illetve megállapította a fellépti díjukat. A zenészeket tudásuk alapján „A”, „B”, „C” és „D” kategóriákba sorolta, amely egyúttal meghatározta fizetésüket is. A koncerteket egyrészt az ORI maga szervezte a vele szerződésben álló zenészeknek, másrészt a muzikusok által lekötött koncerteket előzetesen jóvá kellett hagynia.

Csatári Bence:

A nagy hajtást azonban nem lehetett a végtelenségig csinálni, hiszen akkor teljesen kizsigerelődött volna magad, így 1986-ban a Rock Színházhoz³¹ igazoltál, és újra munkakönyves állásod lett.

Vikidál Gyula:

Az előzmények ismeretében ez a kapcsolat már régóta érett, ugyanis Miklós Tibor³² 1980-ban, amikor a Rock Színház megalakult, megkeresett, hogy az újonnan és a magyar színpadokon először bemutatandó *Évitában* játsszam el Che Guevarát.³³ Mivel akkor nyakig benne voltam a Dinamitban, nem vállaltam el, de őszintén szólva, még nem voltam járatos a színházak világában. 1986-ban újra ő kezdeményezett, miután híre ment, hogy nincs zenekarom, miközben persze akkor már teljes erővel dolgoztam a Nemzeti Színházban Koppányként, egészen 1989-ig. 1986-ban a *Jézus Krisztus Szupersztár*ban való alakításra kértek fel, aminek szintén volt előzménye, nevezetesen az, hogy 1972-ben már láttam ennek a darabnak az oratorikus feldolgozását a Műegyetem valamelyik kollégiumában³⁴ mások mellett Bódy Magdi,³⁵ Miklóska Lajos,³⁶ Dancsák Gyula³⁷ és Csuha Lajos³⁸ előadásában, utóbbi játszotta Jézust, a produkciót pedig hamarosan betiltották egyházi vonatkozásai miatt. Akkor még Miklós Tibivel – aki a magyarra fordítást végezte – nem is találkoztunk. 1986-ban viszont még választhattam is Júdás³⁹ és Pilátus⁴⁰ szerepe között, és én inkább a római helytartóra szavaztam, mert ő titokzatosabb, mondhatni ellentmondásos figura volt, szemben Júdással, aki egyértelműen gonosz.

Csatári Bence:

Hogyan tudtál beilleszkedni a társulatba?

---

³¹ A Rock Színházat Várkonyi Mátyás és Miklós Tibor alapította 1980-ban. A folyamatosan gazdasági nehézségekkel küzdő, állandó, végleges székhellyel nem rendelkező társulat mutatta be az első magyar rockoperát *Sztárcsinálók* címmel.

³² Miklós Tibor (1947–2013) író, műfordító, 1980–1996 között a Rock Színház alapító művészeti vezetője volt. 1972. január 18-án az ő rendezésével és szövegfordításában mutatták be a *Jézus Krisztus Szupersztár* című rockoperát a Szkéné Színházban. Várkonyi Mátyással közösen írta a *Sztárcsinálók* című első, 1981-ben bemutatott magyar rockoperát. 1996-tól a Budapesti Operettszínházban a musicalek és a rockoperák irodalmi vezetőjeként tevékenykedett. A Sakk-Matt, a Korong, a Generál, Cserhádi Zsuzsa, Vikidál Gyula, Homonyik Sándor, Nagy Anikó, Szűcs Judith és a Crystal szövegírója volt.

³³ Che Guevara (1928–1967) orvos, politikus, marxista forradalmár, gerillavezér, kubai miniszter, a bolíviai elnök parancsára kivégezték.

³⁴ 1972 januárjában a Műegyetem „E” Klubjában volt az ősbemutató.

³⁵ Bódy Magdi (1953) 1969–1972 között a Korong együttes énekesnője volt, velük vitte színre az időközben betiltott *Jézus Krisztus Szupersztár* magyar változatát, ő énekelte Mária Magdolna szerepét. 1972–1975 között a Generállal lépett fel nagy sikerrel a Mikrolied vokál tagjaként. 1981–1999 között kanadai és amerikai dzsesszklubokban, rádiókban, tévékben énekelt.

³⁶ Miklóska Lajos (1948) basszusgitáros és dalszövegíró. Tagja volt Radics Béla hard rock együttesének, a Sakk-Mattnak, majd a Korongnak. 1972-ben a *Jézus Krisztus szupersztár* magyarországi ősbemutatóján Júdás szerepét énekelte. 1973 szeptemberétől 1974 nyaráig a Syriusban, 1978 és 1981 között pedig a „punk” Beatriceben zenélt, és a banda tagja volt a zenekarnak 1987-es újjáalakulásakor is.

³⁷ Dancsák Gyula, gitáros, énekes, zeneszerző, többek között a Febris, a Kárpátia és a Korong tagja.

³⁸ Csuha Lajos (1947) Aase-díjas színész, rockzenész, zeneszerző, a Radics Béla által alapított Sakk-Matt tagja is volt. A *Jézus Krisztus szupersztár* magyarországi ősbemutatójának címszereplője, az első magyar rockopera, a *Sztárcsinálók* premierjén Péter apostol szolamát énekelte. A Rock Színház alapító tagja.

³⁹ Iskarióti Júdás volt Jézusnak az a tanítványa, aki a Getsemáné kertben elárulta, lehetővé téve ezáltal keresztre feszítését.

⁴⁰ Pontius Pilátus Kr. u. 26–36 között Tiberius ókori római császár procuratori rangú helytartója volt Júdea provinciában. Halálra ítélte Jézust, de az Újszövetség alapján e tettében politikai érdekek motiválták és jobb meggyőződése ellenére cselekedett.

Vikidál Gyula:

Belekerültem a sűrűjébe, még táncpróbákra is jártam, mint mindenki a társulattól, ami arra volt jó, hogy összekovácsolja a csapatot, és persze a mozgáskultúránkat kicsit fejlessze. az Első darabban Pilátusként mutatkoztam be a *Szupersztár*-ban, mindjárt a szegedi Dóm téren, nagy sikerrel. Aztán megkaptam Perón szerepét az *Evitá*-ban németül, mert a Német menedzsmenzt ezt kérte a nyugati országokban tartott előadásokhoz. Ez azért is volt különösen nagy kihívás, mert akkoriban a musical műfajnak nem volt minden elsöprő sikere a németeknél. A szöveget korrepetitor segítségével sajátítottuk el – ez történt később az *Isten pénze* című darabbal is –, ami annyira jól sikerült, hogy amikor előadások után jöttek hozzánk gratulálni a németek, azt hitték, perfekt beszéljük a nyelvüket, holott én a magam részéről nem voltam azon a szinten. A *Sztárcsinálók*-ban átvettem Kiprioszi Jézus szerepét, egyszóval töretlen volt a bizalom irányomban. A következő évben, 1987-ben is folytatódott a megbízásaim, miután megkaptuk az engedélyt, a *Nyomorultak* bemutatására. Ebben a csodálatos műben a főszerepet, Jean Valjeant játszhattam, ami Koppány után a második legfontosabb szerep lett az életemben. Mondom ezt azért, mert ez nemcsak hangban, de lelki mélységében és fizikálisan is annyira összetett szerep, hogy aki ezt jól megcsinálja, akkor már bármilyen szerepet el tud játszani. Abból a szempontból pedig egyedülálló volt a produkciónk, hogy mi játszottuk szabadtéren először szerte a világon. Az időbeosztásom egyébként úgy nézett ki, hogy a Nemzetiben minden hónapban kijelöltek egy hetet, amikor játszottam az *István, a király*-ban, a másik három hét a Rock Színházé volt.

Csatári Bence:

Azt hogy élted meg, hogy a Rock Színháznak nem volt állandó székhelye?

Vikidál Gyula:

Ez a probléma leginkább a vezetőséget, Várkonyi Mátyást⁴¹ és Miklós Tibort érintette, hozzánk, színészekig ez legtöbbször napi szinten nem jutott el. Persze hallottam és tapasztaltam én is, hogy milyen nehézségekkel küzdünk a kőszínházakhoz képest, de akkor ezt háttérbe szorították a sikereink, hiszen a Rock Színház egészen a kezdetektől fogva és folyamatosan nagy sikert aratott. A *Jézus Krisztus Szupersztár* például a szegedi bemutató után a Vígszínházban is színpadra került, mint ahogy később a *Nyomorultak* is, ami óriási elismerésnek számított a szakma részéről, Olyannyira, hogy az Erkel Színházban, ami akkoriban éppen válsággal küzdött, elértük azt, hogy az egyébként közmondásosan és színházi berkekben általában véve nem a legerősebb napnak számító hétfőnkön is dupla előadásban játszottuk a *Jézust*, és minden alkalommal totális telt házzal, ami kétezer-párszáz nézőt jelentett előadásonként. Innen jutottunk a Nyugati téri sátorba, ahol vasúti kocsikban voltak az öltözőink, de eszünkbe nem jutott méltatlankodni, mert mindezeket háttérbe szorították a sikereink. De nemcsak a körülményeink voltak nem mindennapiak, hanem a közösségünk is, hiszen még a próbák sem úgy zajlottak, mint egy átlagos színházban, ugyanis a legutolsó statisztától a főszereplőig mindenki részt vett szinte minden próbán, ami összekovácsoló erőként hatott. Ráadásul szakmailag is nagyon jót tettek ezek a próbák, mert ezáltal mindenki látta közülünk az egész darabot az elejétől a végéig, így nekem sem sokat kellett gondolkodnom, hogy a jelenetek hogy jönnek egymás után, ezenkívül a rendezőnek is megkönnyítettük kicsit a dolgát. Persze a viszonylag mostoha körülmények hozzájárulhattak ahhoz, hogy még összetartóbb legyen a társulat, hiszen a pofonoktól csak erősödünk. Bizonyos szempontból kicsit számkivetettek voltunk, de ez inkább pozitívan hatott a közösségünkre.

---

⁴¹ Várkonyi Mátyás (1950) Erkel Ferenc-díjas zeneszerző, szövegíró, karmester, A Zé-Gé és a Generál együttes alapítója és vezetője. 1980-ban megalapította a sikeres, ámde hanyatott sorsú Rock Színházat, amelynek igazgatója lett. Itt írta az első magyar rockoperát, a *Sztárcsinálókat*.

Csatári Bence:

Arra mindenképpen ki kell térnünk, hogy Vikidál Gyula milyen módszerekkel közelít egy-egy szerep megformálásához. Például Pilátust hogyan tudta magához közelebb hozni, hogy tudta a bőrébe bújni?

Vikidál Gyula:

Szinte szürreális Pilátus története az én esetemben, mert még mielőtt felkértek volna erre a szerepre, feleségem anyukájától kaptam egy könyvet egy német szerző tollából Pilátusról. Ebből kiderült, hogy tarnak, azaz kopasznak is hívták a környezetében élők, akár csak Tar Zerindet, Koppány édesapját. Ennek megfelelően kaptam a rendezőtől, Szikora Jánostól⁴² egy olyan utasítást, hogy kopasz „Mefisztói” parókában kell megjelennem Pilátusként a színpadon, amihez eleinte nagyon nem fűlött a fogam. Izzadtam, mint egy igás ló az alig áteresztő műanyag burkolat alatt, ezért először nem is akartam elvállalni ezt a megpróbáltatást, hiszen minden egyes alkalommal csak úgy csavarni lehetett a hajamból a vizet, arról nem is beszélve, hogy magából a kopaszságot jelző plastikparókából is vagy fél liter víz zúdult ki, amikor levettem, no és egy marék haj. A rendezővel ez kisebbfajta konfliktushoz vezetett, ami aztán megoldódott, a színpadi megjelenésem érdekében belementem a kérés teljesítésébe. Ezzel párhuzamosan sikerült megtalálnom Pilátus jellemét, amihez ez a könyv is sokat segített, hiszen abban nemcsak a bibliai történetben betöltött szerepéről esett szó, hanem arról is, hogy milyen személyiség is volt ő valójában a mindennapi életben. A történelmi tényeken alapuló regényből ugyanis kiderül, hogy Pilátus nagyon intelligens volt, nem véletlenül tette Júdea élére a Római Birodalom, és ebből kifolyólag Jézus sorsa nagyon mélyen érintette. Ez könnyen kivehető az eredeti darabból is, amit Andrew Lloyd Webber⁴³ és Tim Rice⁴⁴ írt, az is sokat segített nekem a szerep megformálásában. Az egyik kulcsjelenet számomra Pilátus és Jézus között, amikor a Megváltót megkorbácsolják, és a római helytartó élénk érdeklődésről téve tanúbizonyságot felteszi neki a kérdést, hogy „Mondd, mit akarsz, Jézus?”. Ez engem első pillanattól nagyon megérintett, és ezt tartom a két szereplő viszonyában az egyik legfontosabb jelenetnek. A kényszerű korbácsoltatás ütközik Pilátus emberi érzéseivel.

Csatári Bence:

Beszéljünk egy kicsit Jean Valjeanról is, aki zeneileg kevésbé karcos műben játszik főszerepet! Az üldözött szökevényből lett polgármester alakja különösen nagy kihívás lehetett számodra mindamelllett, hogy itt más műfajban is kipróbálhattad magad.

Vikidál Gyula:

A kottaanyag alapján ez a mű három óra tizennyolc-húsz percre tehető. A Vígszínházban három részre kellett osztani, bár szerintem elegendő lett volna két rész, mert az első rész annyira gazdag cselekményben, hogy az mindenképpen leköti a nézők figyelmét akár két óra hosszán keresztül is. Most a Madách Színházban újra két részben játsszuk. Koromnál fogva most Püspököt játszhatok. A darab első bemutatásakor nagy megtiszteltetésnek éreztem, hogy egyrészt a Rock Színház rám bízta a főszerepet, másrészt a szerzők is beleegyeztek abba, hogy én játsszam Jean Valjeant, ugyanis nekik joguk van ahhoz, hogy beleszóljanak a szereposztásba, a rendező személyét is kiválaszthatják, ahogy az előadás módját is

---

⁴² Szikora János (1950) Jászai Mari-díjas rendező, színész, díszlettervező, érdemes művész. 2012 óta a székesfehérvári Vörösmarty Színház igazgatója.

⁴³ Andrew Lloyd Webber (1948) az egyik legnépszerűbb musical zeneszerző, a Térdszalagrend lovagja.

⁴⁴ Time Rice (1944) háromszoros Oscar-díjas és négyszeres Grammy-díjas angol dalszövegíró. Leghíresebbek Andrew Lloyd Webberrel közös munkái.

alakíthatják a véleményükkel. Akkoriban Magyarországon ez még meglehetősen ritka jelenség volt, de minket a szerzők előzetes tájékozódás gyanánt megtekintettek még a *Jézus Krisztus Szupersztár*ban is a Margitszigeti Szabadtéri Színpadon. Így látták mások mellett Nagy Anikót,⁴⁵ Sasvári Sándort,⁴⁶ Makrai Pált,⁴⁷ Homonyik Sándort⁴⁸ és persze engem is. Ha jól tudom, a főszerepre nem volt más jelölt rajtam kívül, ahogy az is egyértelmű volt, hogy Szinetár Miklós⁴⁹ rendezze a darabot. Ő nagyon ráérezett a lelkemre, így nemcsak a darab, hanem személy szerint én is nagyon jól jártam vele, mert a már említett „bohócot” nagyon jól ki tudta belőlem hozni, és kidomborította a személyiségem erősségeit. Nagyon hatékonyan és empátikusan instruált, és ha kellett, többször is újra eljátszatta velem az adott részt. A közönség számára befogadható cselekvéseket és hangokat hozott ki belőlem, amivel a jeleneteim szervesen illeszkedtek a darabhoz, mindemellett pedig önmagukban is megálltak.

Csatári Bence:

Egyébként láttál a magyar ősbemutatók előtt angol vagy magyar nyelvű *Nyomorultakat*?

Vikidál Gyula:

Sajnos nem, pedig a Rock Színházból többen is elmentek Londonba, hogy megnézzék, de éppen nem értem rá. Nem tudom, hogy ez baj-e, de azt tudom, hogy Szinetár tanár úr mellett két fő instruktorom volt ehhez a szerephez, az egyik Jean Gabin,⁵⁰ aki prózában játszotta a francia filmben a főszerepet, és látszólag semmitmondóan viselkedett, de éppen ettől lett több az alakítása. Mintha jóformán semmit nem csinált volna, mégis mindenütt ott volt, és ment előre a cselekmény. Az arcán, a szemében lehetett látni, hogy mi fog történni. A másik példakép Colm Wilkinson,⁵¹ ő játszotta először Che Guevarát az *Evitában* és a londoni bemutatón Jean Valjeant is, és bár ez utóbbi szerepben élőben nem láttam, figyelmesen meghallgattam, hogy énekli el a maga részét.

Csatári Bence:

Wilkinson is ugyanúgy énekli ki azt a dobhártyaszaggató sikolyt, amikor a rossz ember megtéréséhez ér a mű cselekménye?

Vikidál Gyula:

Hogyne, eltekintve attól, hogy az ő hangja az enyémhez képest másfél-két hanggal magasabb, így kicsit más technikát alkalmazott. Neki nagyon könnyen jöttek a falzett hangok, nekem egy

---

⁴⁵ Nagy Anikó (1954) Jászai Mari-díjas színésznő, énekesnő. Miklós Tibor felesége volt. 1982-ben szerződött a Rock Színházhoz, számos darab, köztük több ősbemutató szerepét énekelte el. A társulat Budapesti Operettszínházba való integrálása után, 1996–1999 között itt volt látható. 1999 óta a Piccolo Színház tagja.

⁴⁶ Sasvári Sándor (1957) Jászai Mari- és eMeRTon-díjas színművész, énekes. Számos zenés darab – *István, a király*, *Attila – Isten kardja*, *Jézus Krisztus Szupersztár*, *Mária evangéliuma*, *Nyomorultak*, *Veled*, *Uram!*, *Egri csillagok*, *Miss Saigon* – fő- és kulcsszerepeiben lépett fel nagy sikerrel.

⁴⁷ Makrai Pál (1945) megfordult az Atlas, az Apostol, a Korál és a Kormorán együttesben, a Színészzenekarban, az Old Sámson és a Favágók együttesben. 1981 és 1996 között a Rock Színház, majd 1996-tól rövid ideig a Budapesti Operettszínház tagja volt. Játszott a Ruttkai Éva Színházban, a Pesti Magyar Színházban, a Nemzeti Színházban, a Madách Színházban, az Erkel Színházban és a Vígszínházban.

⁴⁸ Homonyik Sándor (1953) eMeRTon-díjas énekes, gitáros.

⁴⁹ Szinetár Miklós (1932) Kossuth-díjas és kétszeres Jászai Mari-díjas színházi, opera-, tévé- és filmrendező, forgatókönyvíró, érdemes és kiváló művész. A Magyar Állami Operaház korábbi főigazgatója, a Magyar Televízió egykori elnökhelyettese.

⁵⁰ Jean Gabin (1904–1976) kétszeres Ezüst Medve-díjas francia színész, a kisjátékfilmeket is beleszámítva éppen száz filmben szerepelt. Főszereplője volt a legjobb idegen nyelvű filmként 1949-ben Oscar-díjat nyert *A feledés útján* című filmnek.

⁵¹ Colm Wilkinson (1944) ír musicalszínész, énekes. Ő alakította Jean Valjeant a *Nyomorultak*ban, és az *Operaház fantomja* címszerepét a Sydmonton Fesztiválon.

kicsit nehezebben, mert máshol volt a váltóhangom, nekem D-Desz körül, neki E fölött, ő könnyebben énekelte a *Vezesd haza!* című dalt, én nehezebben. Ez tartott 1992-ig, de közben 1990-től már a Madách Színházban is játszottam. De játszottam vendégként Tatabányán Balut a *Dzsungel könyve* zenés műben, ugyanitt Kormányzót a *La Mancha lovagja* darabban, Békéscsabán Valkay tanár urat, és Pósalaky urat is, majd a *Lovak* című zenés darabban Mohikán volt a nevem, Szurov őrnagyot az *Utazás* című darabban a Bakáts téren formáltam meg, és évekig ment a Madáchban a *Hegedűs a háztetőn*, amiben Lázár Wolfot játszottam. Csíksomlyón a *Napba öltözött lányban* Mártont énekeltem, a margitszigeti *Megfeszített* előadásban az Árulót alakítottam, a *Robin Hood*ban Oroszlánszívű Richárdot, a *Szegény gazdagok* Pópája voltam a József Attila színházi előadásban. Jean Valjeanként Londonban a Royal Albert Hallban rendezett tízéves *Nyomorultak*-ünnepségen én képviseltem Magyarországot.

Csatári Bence:

A Madách Színházzal hogy alakult ki a kapcsolatod?

Vikidál Gyula:

A Madách Színházhoz való csatlakozásomban elvülhetetlen szerepe volt Kerényi Imrének, aki a Madách igazgatója lett. Szerintem ehhez kellett az is, hogy Tolcsvay László⁵² felhívjon azzal, hogy írt egy darabot – ez volt a *Mária evangéliuma* –, amelyben rám bízna a szeretett tanítvány, János apostol szerepét, Sasvári Sándor lesz Jézus és Sáfár Mónika⁵³ alakítja Máriát. Természetesen nagy kedvem volt hozzá, hiszen Tolcsvay Laci személye garancia volt arra, hogy ez a rockopera jó lesz. Volt benne egy ötnegyedes ritmusú dal is, azt nagyon szerettem, mert a keleti világot varázsolta elénk, mi pedig akkor a cselekmény szerint éppen a sivatagban vándoroltunk. A nem zenészek füleinek talán kicsit furcsa, de én nagyon szerettem. A prózát Müller papa [Müller Péter],⁵⁴ a tüchtig szöveget Müller Péter Sziámi⁵⁵ írta, minden passzol benne ritmikailag. De még ennél is sűrűbb lett a helyzet, amikor Szerednyey Béla⁵⁶ keresett meg, hogy volna egy szerep számomra Webber első rockoperájában, a *József és a színes szélesvásznú álomkabátban*, amit Szirtes Tamás⁵⁷ rendezett. A Fáraót gondolták rám osztani, ami megint csak telitalálat volt, mert egyből beleéreztem a boogie-woogie stílusba. Ennek a bemutatója 1990. január 10-én volt, míg a Tolcsvay-műé alig két hónappal később, március 29-én. Tehát a Webber-musicalre később kaptam a megbízatást, de előbb mutattuk be, mint a *Mária evangéliumát*. Elképesztő iramot diktáltak nekem a színházban, de bírtam. Emlékszem a *Józseffel* volt egy kis zürzavar, olyan kottát kaptam hozzá eleinte, amiben nem stimmelt a szöveg a zenéhez. A betanuláshoz kaptam egy amerikai és egy angol felvételt, utóbbi majdnem fele olyan lassú volt, mint az amerikai, az amerikai viszont Elvis Presley-re⁵⁸ hajazott, és volt húzása. Mondanom sem kell, hogy ez utóbbi tetszett jobban. A darab

---

⁵² Tolcsvay László (1950) Erkel Ferenc-díjas énekes, zeneszerző, előadóművész. Játszott a Strangersben és a Wanderersben, később pedig a Tolcsvay-trió és a Fonográf tagja lett. Ő szerezte a *Nemzeti dal* zenéjét és Halász Juditnak, valamint Koncz Zsuzsának is írt dalokat.

⁵³ Sáfár Mónika (1965) Jászai Mari-díjas színésznő, érdemes művész.

⁵⁴ Müller Péter (1936) Kossuth- és József Attila-díjas író, dramaturg, forgatókönyvíró, előadó. A hazai spirituális irodalom egyik legismertebb alakja.

⁵⁵ Müller Péter Sziámi (1951) Fonogram életműdíjas költő, dalszerző, énekes, filmrendező, kulturális szakember.

⁵⁶ Szerednyey Béla (1958) Jászai Mari-díjas színész, rendező, érdemes és kiváló művész. Lediplomázása, 1981 óta a Madách Színház tagja.

⁵⁷ Szirtes Tamás (1945) Kossuth-díjas és Jászai Mari-díjas színházi rendező, színiigazgató, egyetemi tanár.

⁵⁸ Elvis Presley (1935–1977) a rock and roll koronázatlan királya, a világ leghíresebb könnyűzenei énekeke mind a mai napig. Tizennégyezer jelölték Grammy-díjra, ebből hármát meg is nyert. Emellett 1971-ben a Grammy Életműdíjat is neki ítelték.

rendezőjének és magyar szövegírójának, Blum Józsefnek⁵⁹ az engedélyével hazavittem az anyagot, és átírtam a magyar szöveget. Nem tudom, hogy Blum Józsi megsértődött-e, de ezt meg kellett lépnem, mivel így lett számomra jó ez a szám. De ezt a verziót vette át Komár Laci⁶⁰ is, aki szintén énekelte a Fáraó szerepét.

Csatári Bence:

Nagyon erős kezdet ez egy színházban! Tolcsvay László adott instrukciókat?

Vikidál Gyula:

Ő kifejezetten a zenét írta, a rendezésbe – legalábbis amennyire én érzékeltem – nem szólt bele. Nagy Viktor szépen megrendezte. De volt még egy mű, amit még korábban, 1987-ben írt bátyjával, Tolcsvay Bélával,⁶¹ és amiben szintén szerepeltem, ez a *Magyar Mise*, ami oratorikus mű. Mások mellett Pitti Katalinnal,⁶² Begányi Ferencsel,⁶³ Demjén Ferencsel⁶⁴ és ifj. Csoóri Sándorral⁶⁵ énekeltem, és beszállt közénk a szerző Tolcsvay László is. A Margitszigeti Szabadtéri Színpadon nagyon meghitt előadásokat tartottunk, szerette a közönség és az előadók egyaránt, és örülök, hogy benne lehettem. Már csak azért is, mert közelebb hozta hozzám a római katolikus szertartás részeinek – például Kyrie Gloria, Credo – jelentéseit.

Csatári Bence:

A rendszerváltás környékén volt még egy nagyon fontos mű, amiben emblematikus szerepet vittél, Valkay tanár urat a *Légy jó mindhalálig!*-ban.

Vikidál Gyula:

1989-ben vittük színre a Rock Színházzal, de az ősbemutató stílszerűen Debrecenben volt. Az Arizona színpadán mutattuk be, filmfelvétel készült belőle, imádtam játszani Valkay tanár urat. Ugyanebben az évben az ABBA⁶⁶-féle *Sakkot* is bemutattuk, pörgött az élet rendesen. Érdekes, az ABBA ezen kívül nem írt ehhez hasonlóan nagy sikerű darabot, ebben viszont még szextett is hallható, hat énekhangra és hat különböző dallamra, ami iszonyú nagy kihívás. Szerintem ebben található a musicalirodalom egyik legszebb női duettje is, amit a szerep

---

⁵⁹ Blum József (1946) zongorista, zeneszerző, ének- és zongoratanár. 1990 és 2007 között a Magyar Rádió zenei szerkesztője, producere, 1997 és 2002 között pedig a Soproni Petőfi Színház zenei vezetője volt. Írt dalszövegeket mások mellett Poór Péternek, Kabos Lászlónak, Haumann Péternek, Koós Jánosnak, Toldy Máriának, Zámbo Jimmynek, Mátrai Zsuzsának, Dolhai Attilának, Szűcs Judith-nak és Solymos Antalnak.

⁶⁰ Komár László (1944–2012) rock and roll énekes, őt nevezték a magyar Elvis Presley-nek. Énekel a Scampolo, a Dogs, a Non-Stop, a Szemek, szájak, szívek és a Sprint együttesekben, de fellépett az Atlasz és a Bergendy-zenekarokkal is. Szólókarrierje is jelentős.

⁶¹ Tolcsvay Béla (1946) Kossuth-díjas gitáros, énekes, zeneszerző, dalszövegíró. 1964 és 1969 között öccsével, Tolcsvay Lászlóval a Strangers, a Wanderers, 1968-tól pedig a Tolcsvay-együttes, valamint a Tolcsvay-trió vezetője. 1968-ban folk-beat kategóriában győztek a Ki mit tud?-on. Számos dalt írt Koncz Zsuzsának. 1973-ban a nyári miskolci popfesztivál fő szervezője volt.

⁶² Pitti Katalin (1951) Liszt Ferenc-díjas szoprán operaénekesnő, Puccini *Pillangókisasszonyát* tizenhat éven keresztül énekelte, szerepeivel bejárta a világot. Nemcsak operát, de operettet és Bach, Mozart, Verdi Liszt Ferenc és Kodály Zoltán oratorikus műveit is énekl. Éneket tanít a Nyugat-Magyarországi Egyetemen kinevezett docensként.

⁶³ Begányi Ferenc (1937–2000) Liszt-díjas opera-, oratórium- és dalénekes (basszus).

⁶⁴ Demjén Ferenc „Rózsi” (1946) többek között a Liversing, a Dogs, a Tűzkerék, a Bergendy és a V’ Moto-Rock basszusgitáros-énekes, szerepelt a *Szelem első vérig* című filmben. Szólókarrierje is jelentős.

⁶⁵ Ifj. Csoóri Sándor (1956) Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas dalszerző, a hazai hangszeres népzenei mozgalom egyik elindítója, a Muzsikás együttes és a Magyar Dudazenekar alapító tagja, Csoóri Sándor fia.

⁶⁶ Az ABBA svéd popegyüttest 1972-ben alapította Agnetha Fältskog, Björn Ulvaeus, Benny Andersson és Anni-Frid Lyngstad. 1974-ben váltak világszerte ismertté, amikor *Waterloo* című dalukkal megnyerték az Eurovíziós Dalfesztivált. Attól kezdve 1980-ig uralták a nemzetközi toplistákat.

szerinti Szvetlana és Florence énekel. Ebből vehető ki igazán, hogy az ABBA két énekesnője mennyire képzett volt, és mennyire illett egymáshoz a hangjuk, jól kiegészítették egymást. Ráadásul a történet is nagyszerű, a hidegháború idején az amerikai sakkozó magyar származású intendánsa beleszeret a szovjet sakkozóba, s ebből bonyolódik a történet. Ez egyébként már az az időszak, amikor az Arizona Színházzal vittünk közös produkciókat, így játszottak a Rock Színház által bemutatott darabban ottani színházi kollégák. Példának okáért Bitskey Tibor⁶⁷ Pósalaky úr szerepében vagy Szabó Gyula⁶⁸ igazgatóként. Mi a Rock Színház, ha jól emlékszem, havonta egyharmad arányban kaptunk lehetőséget a darabjaink játszására, ami abban az időben egy színház nélküli társulatnak az életet jelentette.

Csatári Bence:

Most érkezünk el időben a korábban már említett *Attila, Isten kardjához*. Mit gondolsz, miért nem lett annyira sikeres, mint az *István, a király*, holott Szörényi Levente is jó alkotásnak, hovatovább bonyolultabb, összetettebb műnek tekinti, mint nagy sikerű elődjét?

Vikidál Gyula:

A közönség nagyon nagy várakozással volt a szerzők⁶⁹ iránt, azt várták, hogy születik egy második *István, a király*, miközben ne felejtjük el, hogy ez a mű az *István*hoz képest mintegy hatszáz évvel korábban játszódik, amikor még mások voltak a történelmi körülmények, erősebbek voltak a törzsi kötelékek, és Attila birodalomépítése is bonyolultabb volt, mint az István-Koppány viszony, emiatt pedig másfajta sokrétű zenei megjelenítésre volt szükség. Ezt a könnyű dallamokon nevelkedett közönség nehezen, vagy csak idővel tudta befogadni. ez lehetett az oka szerintem annak, hogy nem ért el akkora sikereket, mint az akkor éppen tíz évvel korábban bemutatott elődje, és hozzátehetjük, a történettudomány azóta is keresi a választ Attilával kapcsolatban jó néhány kérdésre, és még 1993 óta is lett néhány fontos kutatási eredmény a hun fejedelemmel kapcsolatban. Azt szintén meg kell jegyezni, hogy Lezsák Sándor⁷⁰ fantasztikus, történelmileg hiteles költői szövegei a lehető legjobban passzoltak a témához, úgy éreztem, hogy a dalok a hozzájuk írt mondanivalóval szervesen összenőttek, s így nagyon szívesen énekeltem bármelyiket. Ráadásul volt a darabban egy kis aktualitás is, hiszen az egyik dalban hallható utalás az Európai Unióra. További kellemes emlék, hogy amikor elkészült a zenemű, és mentem a kész anyag lehallgatására, ott voltak a fő szponzorok, a Posta Bank vezetői, élükön Princz Gáborral,⁷¹ aki, amikor meglátta, hogy egy agyonhasznált kis Skodával érkezem a találkozóra, egyből felajánlott a flottájukból egy Volkswagent, amit napokon belül meg is kaptam, és öt évig, amíg a bank létezett, használhattam. Csak annyit kellett megtennem érte cserébe, hogy ha hívtak valamelyik bankos vagy jótékonyági rendezvényükre fellépni, mennem kellett, melyekre örömmel mentem. Évente tíz-tizenöt ilyen esemény volt, de ami a legfontosabb, az az, hogy a mai

---

⁶⁷ Bitskey Tibor (1929–2015) a Nemzet Színésze címmel kitüntetett, Kossuth- és kétszeres Jászai Mari-díjas színművész, érdemes művész.

⁶⁸ Szabó Gyula (1930–2014) a Nemzet Színésze címmel kitüntetett, Kossuth- és kétszeres Jászai Mari-díjas színművész, érdemes és kiváló művész.

⁶⁹ A zenét Szörényi Levente, a szöveget viszont Lezsák Sándor, a Magyar Demokrata Fórum egyik alapítója írta, miután Bródy János visszalépett az alkotói munkától.

⁷⁰ Lezsák Sándor (1949) József Attila-díjas költő, tanár, politikus, a Magyar Demokrata Fórum egyik alapítója. A Nemzeti Fórum Egyesület elnöke. 2006-tól – negyedik ciklusban – az Országgyűlés egyik fideszes alelnöke. A Magyar Művészeti Akadémia levelező tagja.

⁷¹ Princz Gábor (1956–2018) 1988 tavaszáig a Magyar Nemzeti Bank munkatársaként dolgozott, ekkor részt vett a Postabank létrehozásában. Az 1988-tól 1998-as bukásáig a Postabank Rt. elnök-vezérigazgatója. Támogatást nyújtott minden politikai pártnak, számos művésznek. Az 1997-ben kitört Postabank-botrányt követően menesztették, majd Ausztriába költözött, ott is halt meg.

napig áldom a nevét, mert a szegénységünkön segített ezzel, így tudtam többet és jobban dolgozni.

Csatári Bence:

Ha megnézzük a többi színpadi művet, amikben énekeltél, nagyon bőséges a termés. Itt van például a *Kennedy*⁷²-mise, erről milyen emlékeid vannak?

Vikidál Gyula:

Ebben a Leonard Bernstein⁷³-darabban nagyon nehéz szólam jutott nekem, igazán nagy kihívást jelentő falzett hangokkal, amelyek pont a váltóhangom környékére estek. Egy pap hangján kellett megszólalnom, de ezt nem játszottuk túl sokszor.

Csatári Bence:

Szintén a történelmi múltba vezet bennünket vissza *A bestia*, amelyben te a nádort alakítottad.

Vikidál Gyula:

Amikor a *Nyomorultakkal* másodszor mentünk Szegedre 1988-ban, akkor *A bestiát* is vittük magunkkal. A Szakcsi Lakatos Béla⁷⁴ és Csemer Géza⁷⁵ nevéhez fűződő, helyzet- és jellemkomikumokban sem szükölködő darabban nem éppen szimpatikus figurát játszottam, de ami ennél fontosabb, Nagy Anikó ekkor kaphatott végre képességeinek megfelelő szerepet, hogy eljátssza a csejteji várúrnőt, Báthori Erzsébetet. Az nagyon megmaradt bennem, hogy az ősbemutató előtti napokban még nem voltak készen teljesen a szövegek. Miklós Tibi sokat dolgozott ekkor rajtuk, és a színpad aljában működő büfében csiszolgatta azokat, sőt a kórusokat, amelyek aztán a nézőterre kifelé menő hangban öltöttek testet felvételtől, amit szintén ott rögzítettük az utolsó pillanatokban. A másik nagy élményem a darab zeneszerzőjével, Szakcsi Lakatos Bélával való találkozásunk volt, akinél tehetségesebb zongoristát addig még nem nagyon láttam. Amikor a szólódalomra, a *Rang és vér* címűre sor került, úgy éreztem, az erős szövegvilág és az én előadói stílusom nincs összhangban azzal, amilyen zenét ő írt. Sokáig érleltem magamban a dolgot, de végül az lett a megoldás, hogy elmentünk hozzá a lakására, és elkezdtem énekelni az általa írt zenei anyagra. Ott nyomban megértette, mire gondolok, miken kell változtatnia, és fél óra alatt kész lett ez a szám, ami így már teljesen passzolt a karakteremhez és a darabhoz is, ugyanis egy kökemény jellemet kellett alakítanom, ami nem esett nehezemre.

Csatári Bence:

Ez Rock Színház darab volt, a Madáchban viszont 1995-ben nem kevésbé sikeres művet, mint a Tolcsvay László–Müller Péter–Müller Péter Sziámi *Isten pénze* című darabját vittétek színre.

---

⁷² John Fitzgerald Kennedy (1917–1963) az Egyesült Államok 35., demokrata párti, egyben egyetlen római katolikus vallású, valamint a legfiatalabban megválasztott elnöke, aki tisztségét 1961–1963 között töltötte be. A hidegháborús helyzetben híressé vált mondata a berlini Falnál: „Ich bin ein Berliner” („Én egy berlini vagyok”). 1963. november 22-én Dallasban mai napig nem teljesen tisztázott körülmények között merénylet áldozata lett.

⁷³ Leonard Bernstein (1918–1990) amerikai zeneszerző és karmester. Egyik leghíresebb műve a *West Side Story* című musical, amelyből azonos címmel tíz Oscar-díjat nyert film is készült. 1943–1944 között a New York-i Filharmonikusok másodkarmestere, majd 1957-től első amerikai vezetője volt.

⁷⁴ Szakcsi Lakatos Béla (1943–2022) Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas zongoraművész, zeneszerző, dzsesszzenész, a Nemzet Művésze.

⁷⁵ Csemer Géza (1944–2012) író, forgatókönyvíró, színházi rendező, a Cigány Színházi Társulás elnöke és rendezője volt.

Vikidál Gyula:

Mr. Fezziwiget, a jóindulatú, az élet hajótöröttjeiként élő gyerekeket is vidáman szerető nagybácsit alakítottam ebben a szép karácsonyi darabban, Nagy Viktor⁷⁶ rendezésében, aki nagyon hamar megtalálta velem a közös hullámhosszt. Még a táncolásra sem kellett különösebben kapacitálnia, csináltam önszántamból, jól is éreztem magam a bőrömben ebben a szerepben. Ehhez fűződik egy nem éppen színházi, inkább egészségügyi történetem, amikor éppen ez a darab ment, mint egy derült égből villámcsapás, belém hasított a fájdalom először jobb, majd bal oldalról is. Kisvártatva magzatpózban ültem a kocsiban, amit feleségem vezetett a kórházba, ahol kiderült, hogy vesekövem van. Iszonyú módon fájt, de nem is akart kijönni, ezért mindenféle fájdalomcsillapítót meg infúziót kaptam. Másnap azonban előadásom volt, amire a doki eleinte nem nagyon akart elengedni, de aztán belátta, hogy hajthatatlan vagyok, így levettek az infúzióról, „elzártuk a csapot”, különösen akkor, amikor megtudta, hogy még táncolni is fogok benne. A játszásom ellenére nem jött ki belőlem a vesekő, a megbeszéltek szerint mentem is vissza a Szent János Kórházba, ahol csak ezt követően harmadnap szabadultam meg a váratlan és hívatlan, de annál kellemetlenebb vendégemtől, s ekkor engedtek haza. Minden bizonnyal a színpadi táncikálás segített a vesekő távozásában, az *Isten pénzének* ennyi hozadéka is volt.

Csatári Bence:

Az *István* és az *Attila* után pedig 1997-ben jött *A kiátkozott*.

Vikidál Gyula:

Stílszerűen Attila fejedelem szellemét jelenítettem meg, aki megjelenik IV. Kun László királynak, ahogy István király is, őt pedig nem meglepő módon Varga Miklóstra bízta Szörényiek. Egy-egy dalt énekeltünk, itt nem mi voltunk a középpontban. Iglódi István⁷⁷ rendezte a darabot, Szegeden a Szabadtéri Színpadon volt az ősbemutatója, ami emlékezetes maradt szerintem nemcsak számomra, hanem a közönség számára is. Tanár úr ugyanis azt kérte tőlem, hogy menjek fel a színpad mellett a technikának felépített kisebb toronyba, ami nem volt túl alacsony, úgy tizenkét méter, és onnan kifeszítve énekeljem el a szerepemet. De ez még semmi, megtűzdelte mindezt azzal, hogy két oldalról, a filmgyárból hozott lángágyúkkal lövetett a hátam mögött, és ha túl közel jöttek a lángok, bizony elég melegem volt. Sokszor azt éreztem, vagy megolvadok, vagy lepottyanak az éneklés közben, mindezt egyetlen nóta kedvéért.

Csatári Bence:

Az attrakciók és színpadi kunsztok szempontjából talán nem volt ennyire izgalmas, művészileg viszont legalább ennyire nagy kihívás lehetett az *Anna Karenina*, amiben Pópát és a kalapácsos embert bízta rád a rendező.

Vikidál Gyula:

A Pópa egy nagyon szép, igazi lélekhez szóló epizódszerep. Egy komoly esküvői jelenetben kapok nagyobb jelentőséget, a házasság előtt álló Levinnel találkozom. Itt valóban éreztem a színpadi jelmez varázsát, azt, hogy a papi ruházatban még közelebb lehet kerülni a szerep szerinti keresztény emberhez. A szertartás kivitelezésének hitelességében pedig segítségemre volt egy görögkeleti pap, hogy minden klappoljon. Nagyon fontos volt számomra, hogy az, amit a szerepem szerint csináltam, azt elfogadja a két másik szereplő, a házasulandók is, és ne

---

⁷⁶ Nagy Viktor (1954) rendezett a Madách Színházban és az Operaházban, volt a Miskolci Nemzeti Színház zenei vezetője és a Győri Nemzeti Színház igazgatója, jelenleg szabadúszó.

⁷⁷ Iglódi István (1944–2009) Kossuth- és kétszeres Jászai Mari-díjas színművész, rendező, színiigazgató, érdemes művész.

csak úgy lóbáljam azt a füstölőt. Persze itt is történt velem vicces eset, amikor egy nyugdíjasoknak szóló ingyenes délelőtti előadás alkalmával a szenteltvíz szóró feje leesett és belepottyant egy idősebb hölgy ölébe a nézőtér első sorában, aki felszólt: „Köszönöm, művész úr!”

Csatári Bence:

Humoros jelenetekben a *Beszterce ostromában* sem lehetett hiány, már csak azért sem, mert ezt viszont kifejezetten ilyen célból írta Mikszáth Kálmán.⁷⁸

Vikidál Gyula:

Ez maga volt a humorfesztivál, amiben Ferenc József⁷⁹ bőrébe bújtam. Tört magyarsággal röpködtek a mondataim a közönség nagy derűtségére, amit nagyon szerettek, és amikor levették a műsorról, nagyon sajnáltam. Van egy olyan érzésem, hogy amiatt hagytuk abba a játszását, mert túlságosan is elvadult a mű a viccelődés felé, a zseniálisan játszó főszereplő, Huszti Péter⁸⁰ pedig joggal érezhette úgy, hogy hiába teszi ki a szívét-lelkét, a komoly mondanivaló nem vagy nehezen akart átjönni a sok poén között, s ebben neki igaza volt.

Csatári Bence:

Szintén magyar történelmi regény, csak messze nem olyan mulatságos, hanem inkább izgalmas az *Egri csillagok*, amelyben két szerepet is játszottál.

Vikidál Gyula:

Először 1996-ban a Margitszigeti Szabadtéri Színpadon, ahol Török Bálint⁸¹ voltam, míg Dobó Istvánt⁸² jóval később már a Művészetek Palotájában alakítottam. A Dobó-eskünek példaértékű a mondanivalója, ez vitathatatlan, de az, hogy ebből mennyit tudok átadni a közönségnek, az nemcsak rajtam, hanem a rendezőn és a színésztársaimon is múlik. Úgy érzem, és ezt a közönség reakcióira alapozom, hogy sikerült a legtöbbet kihoznom ebből a szövegből, és saját fellépéseimen is ezt tapasztalom. „A haza nem eladó” – ez a legfőbb üzenete, és érdemes ezt minden politikusnak is jól az eszébe vésni, ha éppen valamilyen nemzetközi fórumon árulja hazánk szuverenitásának bármely részét. Arról nem is beszélve, hogy ennek a dalnak a szövege arról is szól, hogy ha mi magyarok akkor nem állunk ellent a török seregnek, akkor Európa többi része sem úszta volna meg ilyen könnyen az oszmán terjeszkedést.

Csatári Bence:

Voltak azért kifejezetten prózai szerepeid is, amik ráadásul szintén nemzetközi háttérrel bírtak.

Vikidál Gyula:

Ezek közül az első a *Kakukkfészek* volt, ami a *Száll a kakukk fészkére* című világhíres film magyar színpadi változata. Ebben egy segédápolót alakítottam a Madách Színházban. A *Téli*

---

⁷⁸ Mikszáth Kálmán (1847–1910) író, újságíró, szerkesztő, országgyűlési képviselő, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, a Kisfaludy Társaság és a Petőfi Társaság rendes tagja, a Budapesti Egyetem tiszteletbeli bölcsészdoktora.

⁷⁹ Ferenc József (1830–1916) Magyarország királya 1848-tól, majd 1867-től az Osztrák-Magyar Monarchia uralkodója haláláig.

⁸⁰ Huszti Péter (1944) a Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kossuth- és Jászai Mari-díjas színművész, színiakadémiai rektor, színigazgató, rendező, érdemes és kiváló művész.

⁸¹ Török Bálint (1502 vagy 1503–1550) főnemes, hadvezér, nándorfehérvári bán. Kalandos pályafutása végén Isztambulban, török fogságban halt meg.

⁸² Dobó István (1502 vagy 1505–1572) egri várkapitány, az 1552-es ostrom hőse.

rege is prózai mű Shakespeare⁸³ tollából, romantikus tragikomédiának írják sok helyen, ebben Mufurc voltam, a főhős – Zenthe Ferenc⁸⁴ – kissé együgyű fia, aki még számolni sem tud rendesen. De persze a zenei művek domináltak továbbra is, Lionel Bart⁸⁵ *Oliverjében* én voltam Fagin, az öreg zsidó a szolnoki színházban. Amikor megkaptam a szerepet, bevillant, hogy bizony nekem ez volt gyermekkorom egyik első olvasmányélménye, és mekkora katarzist okozott. Ráadásul a könyvet egy vándor árustól vettük több más könyv társaságában. A lényeg azonban az volt, hogy a gyerekekkel meg kellett tanulnom együtt lélegezni, mozogni a színpadon, és ez nem kis feladat, mert nem lehet hozzájuk úgy viszonyulni, mint a felnőtt kollégákhoz, illetve meg kell magadat szerettetned velük ahhoz, hogy együtt tudjatok játszani. Itt is igaz az, hogy először az embert kell megszeressék személyedben, és csak ezután a művészt. A gyerekek szereplőválogatásába is bevontak, de igazából nem szerettem volna véleményt nyilvánítani, így örültem, hogy ezt megtették helyettem mások, főként a rendező és asszisztense, A vidéki színházaknak van egy hatókörük, így nagyjából egész jól be lehet lőni előre, hogy egy-egy darabot körülbelül hányszor érdemes játszani; a harminc-negyven már jónak számít. Életem legnagyobb prózai színházi sikere egyébként vidéki színházhoz kötődik, Békéscsabán játszottuk a *Rab ember fiait*, én Apafi Mihály erdélyi fejedelmet személyesítettem meg. Nagyon kemény munka volt, többek között azért, mert számos olyan kifejezés szerepelt benne, amit ma már nem használunk, illetve a mondatfűzése is régies volt, mert sokszor előbb lehetett megtudni a szövegből, hogy mi történt, mint azt, hogy éppen kivel. Mindemellett pedig található benne több olyan jelenet is, amelyek szinte maiaknak mondhatók. Ez az összhatás mindenképpen Zalán Tibor⁸⁶ munkáját dicséri. Arra viszont természetesen oda kellett figyelnem minden esetben, hogy ne hogy „énekelve” adjam elő a prózát, de ebben nagy segítségemre volt Seregi Zoltán⁸⁷ rendező, aki most is igazgatja a békéscsabai színházat.

Csatári Bence:

A Madáchban ezek mellett volt még néhány zenés darab, aminek meghatározó szereplője voltál.

Vikidál Gyula:

Ilyen volt a Molnár Ferenc⁸⁸ darabjából musicallé lett *A vörös malom*, amelyben én voltam a kevéssé szimpatikus Rex Infernus, és megint énekelhettem egy húzós boogie-woogie nótát. Sokan felkapták arra is a fejüket, hogy Psota Irénnel⁸⁹ voltunk váltásban a szereposztásunk szerint. Ezzel kapcsolatban vált emlékezetessé számomra, de azt hiszem mindenki számára, aki ezt látta, hogy a második emeleti keverőpulttól indulva egy lanovkán, azaz drótkötélpályás szerkezeten kellett megérkeznünk a szemben lévő színpadra Huszti Péterhez, akivel itt kezdődött a közös jelenetünk. Az adott napon én játszottam, a tervezett megérkezés ez

---

⁸³ William Shakespeare (1564 –1616) angol drámaíró, költő, színész, az angol nyelvű drámaírás és az európai irodalom egyik legnagyobb alakja, világirodalmi öröksége és hatása a világ minden táján fellelhető.

⁸⁴ Zenthe Ferenc (1920–2006) a Nemzet Színésze címmel kitüntetett, Kossuth- és kétszeres Jászai Mari-díjas színművész, érdemes és kiváló művész, a Halhatatlanok Társulatának örökös tagja.

⁸⁵ Lionel Bart (1930–1999) angol író, popzene és musical zeneszerzője volt. Ő írta Tommy Steele *Rock with the Caveman* című filmjének forgatókönyvét, és ő volt az *Oliver!* című musical egyedüli alkotója.

⁸⁶ Zalán Tibor (1954) József Attila-díjas költő, író, drámaíró, dramaturg.

⁸⁷ Seregi Zoltán (1953) Jászai Mari-díjas színész, rendező, 2016 óta a Békéscsabai Jókai Színház igazgatója.

⁸⁸ Molnár Ferenc (1878–1952) író, drámaíró, újságíró, haditudósító. Elsősorban a *Pál utcai fiúk* miatt ismert a neve a mai napig, de emellett műveit világszerte előadták, 50. születésnapját fényes keretek közt a New York-i Broadwayn ünnepelték, és még az Egyesült Államok elnöke, Calvin Coolidge is személyesen fogadta a Fehér Házban.

⁸⁹ Psota Irén (1929–2016) a Nemzet Színésze címmel kitüntetett, kétszeres Kossuth- és kétszeres Jászai Mari-díjas színművésznő, érdemes és kiváló művész, a Halhatatlanok Társulatának örökös tagja.

alkalommal balesetbe fulladt, mert elszakadt a lanovka kötele, és én kis híján a közönség soraiba estem. Ha egy-két méterrel hamarabb szakad el a köté, szinte biztos, hogy nem kerülhető el a tragédia, így viszont csak én ütöttem be magam, de rendesen, és a romok közül kiszállva, lélekjelenlétemet nem elvesztve kezdtem bele a mondanivalómba. Láttam Huszti Péter arcán a megrökönyödést és a döbbenetet, miközben persze ő is halálosan megijedt és féltett engem, de neki is gyorsan túl kellett lendülni ezen, különben megáll a darab. A nézők pedig azt hitték, ez a show része, eszükbe sem jutott, hogy életveszélyben is lehetek volna. Az előadás után a műszaki gárdától kaptam poénból egy „Tiszteletbeli alpinista” kitüntető oklevelet, de azért visszagondolva a balesetre, nekem is a hideg veríték futott végig a hátamon.

Csatári Bence:

Ebből is látszik, hogy a színésznek a vis maiorokra is fel kell készülnie. *A Becket vagy Isten becsülete* című darabra hogy emlékszel?

Vikidál Gyula:

Ezt a kis Madáchban játszottuk, Arundel báró voltam, de nem is ez a lényeg, hanem az, hogy ez is szolgáltatott tanulságot, mégpedig azt, hogy a színésznek is van önbecsülése. Történt ugyanis, hogy a királyt alakító Hirtling István⁹⁰ egy szál köpenyben adta elő a bevezető, egyébként nagyon bensőséges hangvételű, önvádaktól sem mentes monológját. Joggal nagyon nem szerette, ha valaki késik a nézők közül. Egy alkalommal előfordult, hogy félbehagyta a szövegét, kijött a színpadról és nem is fejezte be később sem, mert éppen az első sorba érkeztek meg a későn jövők, le-főlálldogáltak előtte a nézők, és ez őt roppant módon zavarta. Rendkívül kellemetlen volt ez a helyzet, nyilván a kései nézők is elszégyellték magukat, de le kellett nyelniük ezt a békát, ahogy mi is pironkodtunk helyettük is, hiszen tudtuk, ez a helyzet a monológot mondó színész számára megalázó.

Csatári Bence:

Játszottál még az *Isten, haza, sereg* című drámában, ami az *Egy becsületbeli ügy* címen futott világhírű filmként.

Vikidál Gyula:

Kendrick hadnagyot, a „végrehajtató főmocsok” szerepét kaptam, nagyon élveztem. A nagyfőnök tábornok Koncz Gábor⁹¹ volt, mintha a Jóisten is erre teremtette volna. Amikor mi a színpadi művet megalkottuk, a film már ismert volt, és a könyv is szépen lassan megjelent, de még így sem volt elég ismert ahhoz, hogy a közönség meg tudja szeretni, úgy látszik, ehhez kellettünk mi is. Úgy látom, ezzel a színre vitellel megelőztük a korunkat. Az elején csináltunk egy kiképzési jelenetet, fegyvermozgással egybekötve, üvöltöttem, mint a fába szorult féreg, négyezer wattal. A zene ugyanaz volt, mint a filmé, sikerül megszerezni a jogokat hozzá.

Csatári Bence:

Áttekintve az életutadat, szinte mindent elénekeltél, amit a zenés színházi kategóriában elérhet az ember, persze figyelembe véve a habitusodat. Van még szerepálmód?

---

⁹⁰ Hirtling István (1958) Jászai Mari-díjas színész, érdemes és kiváló művész.

⁹¹ Koncz Gábor (1938) Kossuth- és Jászai Mari-díjas színész, színházi rendező, érdemes művész, a Soproni Petőfi Színház, a Turay Ida Színház és a Halhatatlanok Társulatának örökös tagja.

Vikidál Gyula:

Nincs, régebben volt, Tiborc a *Bánk bán*ból nagyon megfogott. A monológja vetekszik Dobó István eskütételével. Ami különösen megragadó benne, hogy az ország helyzetéről nagyon súlyos tényeket állít, de nem sértően, hanem jóformán félénken, de nem is nyálasan adja elő, bízva a hatalomban, hogy az majd tudja orvosolni ezeket a panaszokat. Ahogy telt-múlt az idő, szépen lassan lettem erről a szerepálmomról.

Csatári Bence:

Számos díjat kaptál életedben, egyebek mellett kétszer voltál az év énekese (1979, 1983), eMeRTon-díjat is kétszer adományoztak neked (1986, 1990), ezenkívül Liszt Ferenc-díjban (1988) és A Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztjében (1993) is részesültél. Melyikre vagy a legbüszkébb, van-e olyan, ami igazán közel áll a szívedhez?

Vikidál Gyula:

Fontos, hogy az ember időnként kapjon visszajelzést, elismerést a munkájáért. Amikor a Liszt-díjat 1988-ban megkaptam, akkor az indoklásban az állt, hogy „a rockoperákban és a populáris zenében nyújtott magas szintű és a magyar nyelvhez méltó, tiszta kiejtéssel bíró előadóművészetéért”. Ez értendő arra, hogy az annak idején felénekelte összes dalom túlnyomó többségének a mai napig lehet érteni a teljes szövegét. Ebben a díjban nyilván sokat segített Koppány, Pilátus és Jean Valjean megformálása is, és emlékszem, ebben az évben kaptuk meg Sasvári Sándorral és Makrai Pállal együtt az úgynevezett „Színész 1” besorolást. Ez azt jelentette, hogy mivel nem végeztük el a színművészeti főiskolát, és akkoriban képesítést még a magánszínitanodákban sem tudtunk szerezni, felvettek bennünket ebbe a kategóriába, mintegy elismerve a teljesítményünket, amivel kvázi egyenrangúakká váltunk mindazokkal, akik színészi diplomával rendelkeztek. A tisztikeresztről az a véleményem, hogy az *Attila, Isten kardja* bemutatásának évében volt, ezzel lehetett összefüggésben az elismerésem is. Sokszor a díjak átadása után néhány nappal viszont már a többség nem is emlékszik, kik kapták. A másik, ami zavar, az az, hogy sokszor nem az érdemek szerint adják a díjat, és a mi szakmánkban nagyon szoktam örülni, ha ennek az ellenkezője az igaz, nem beszélve arról, hogy a zenészek közül is többeknek járna még a Kossuth-díj. Aminek viszont nagyon örülök, hogy megszületett a Máté Péter-díj, kifejezetten a populáris zenészek kitüntetésére, és együtt tudok örülni azokkal, akik ebben a kategóriában kapnak elismerést. Annak pedig külön örvendek, ha a rockopera és musical műfajából kapja meg ezt valaki. Ez is bizonyítja, hogy a zenés színpadi műfaj igenis megállja a helyét a többi zenés kategóriával összehasonlítva, és nagyon sokat adott nekünk, a művelőinek is, nemcsak a közönségnek, hiszen az évtizedek alatt közös sorsok, barátságok szövődtek közöttünk, amik elkísérnek életünk végéig.

Vikidál Gyula életút-interjú (rezümé)

Vikidál Gyula eMeRTon- és Liszt Ferenc-díjas énekes, akivel életútja gazdagsága okán ebben az interjúban kifejezetten a színházi munkásságát dolgoztuk fel. Az első színházi megjelenését Vikidál Gyula így idézte fel: „1982 januárjában a Dinamit feloszlott, én pedig Budaörsön éppen vizet hoztam a Csata utca és a Marx Károly utca sarkán lévő kútról, amikor meglepetésszerűen megjelent nálunk egy autóval S. Nagy István és Máté Péter. Már rögtön az utcán elmondták, hogy van egy új rockopera – ez volt a *Krízis* –, amelynek egyik főszerepére szeretnének engem felkérni. A szereplők közül sokakat addig még nem ismertem személyesen, Pista feleségét, Csongrádi Katát persze igen, és annak is örültem, hogy a Bergendy szolgáltatta a zenét, énekesük, Balogh Ferenc a »bandám« tagjaként játszott is a

darabban. A Városmajori Színpadon adtuk elő 1982 nyarán néhányszor ezt a *West Side Story*-ra hajazó zenés művet szép sikerrel – ebben hangzott el a később slágerré vált *Zene nélkül mit érek én?* című dal. A darabban negatív főhőst, Góré bandavezért alakítottam, aki a Csongrádi Kata által játszott vidéki lányt akarja behálózni, de az ügyeletes jófiú megakadályozza ezt. Egy kis baleset miatt hagytuk abba a sorozatot, Csongrádi Katára ráborult a díszletként szolgáló hangfalnakett. De ettől az intermezzótól eltekintve csupa szép emlékem van, sőt, megtapasztaltam az első találkozásom a színpadi zenés műfajjal. Akárhogy is nézem, ez szintlépés volt, hiszen nem csak énekelnem kellett, hanem a mű cselekményével kellett együtt élnem, előmozdítva azt azzal, ahogy játszom a szerepemet.”

Vikidál Gyulának egyértelműen az *István, a király* volt a legjelentősebb sikere a zenés színházakban. Erre az énekes így emlékezik: „Az *István, a király* többszörösen is emberpróbáló volt, hiszen nem egy átlagos közsínházi előadásról volt szó, hanem egy nagyobb léptékű, grandiózus szabadtéri előadás-sorozatról, amiről film készült a nagyközönség reakcióit is felhasználva. A sikeres előadások után ugyanis, némi kis szünettel, éjszaka tovább dolgoztunk, szépitettük, pontosítottuk a jeleneteket, a filmesek beálltak a kamerákkal, és »három és felvétel.« Mindez az én esetemben egybeesett azzal, hogy itt kellett megtanulnom egy új hivatást, a filmszínészet alapjait, vagy legalábbis a legfontosabb elemeit. [...] Nagyon oda kellett figyelnem, hogy akár a tömegjelenetekben, akár a színészekkel közös jelenetekben elhiggyék rólam azt, amit sugallni akartam Koppányról és az ő személyiségéről. Életemben akkor találkoztam először színészekkel, akiket kedveltem, de személyes kapcsolatunk csak az *István*-előadások alatt alakult ki. Például Balázs Péterrel, akit addig is nagyon tiszteltem, és aki nálam sokkal többet tudott a színpad világáról, viselkedésről, a filmezésről, a színházról vagy a rendezővel való viszonyról.” A filmet és az ősbemutató előadás-sorozatát rendező Koltay Gáborról is elmondta a véleményét: „Az egész Koltay Gábor fogta össze rendezőként, aki nem sok mindent bízott a spontaneitásra. Lépésről lépésre instruált, nekem – képletesen szólva – fogta a kezemet is, melynek során átbeszéltük a történelmi háttérrel, amiről akkor még keveset tudtam. Konkrétan instruált, elmondta, mi a feladat, és azt miként kell megvalósítani. Géza temetésén viccesen megjegyezte: az se baj, ha »elharapod a torkát« Istvánnak, tehát nagyon plasztikusan tudott fogalmazni, ha azt akarta, hogy sikerüljön egy-egy jelenet. Koppány feleségeivel például a filmfelvételen nemigen ment az oldott hangulatban való dialógus, hiszen ez egy erotikával fűszerezett rész, itt Koltay Gábor elvitt a büfékocsiba, és bár nem volt szokásban, ha dolgoztunk, itatott velem egy-két bátorító unicumot, mire el tudtam lazulni a feladathoz.” Az eMeRTon-díjas énekes a kollégáiról is megemlékezett: „Amikor az *Elkésett a békevágy* című részt énekeltem fel a stúdióban, előttem már Sebestyén Márta és Varga Miklós hangját rögzítették. Mártit korábban nem ismertem, de feltettem magamban a kérdést, hogy eddig miért nem hallottam róla, annyira tetszett a hangja, elolvadtam tőle, Miklósról pedig mindig jó véleményem volt, ismertük egymást 1980, a P. Box megalakulása óta. Zseniális istváni hang. Bennem volt a bizonyítási vágy, hogy nekem itt most »nagyon kell tolni«, hogy megfeleljek. Úgy érzem, egymást húztuk a sikerben egyre feljebb és feljebb, nekem óriási segítség volt, hogy hallottam a többiek énekelni azokban a számokban, amelyekben én is szerepeltem.”

Az *István, a király* utóéletéről is ejtett néhány szót: „Kerényi Imre a Nemzetiben kifejezetten úgy fogta meg a darabot, hogy annak a látványon túl legyen plusz töltete. A történelmi eseményt erősítette minden megrendezett jelenettel, ettől egy nagyon kemény drámai képet tárt a néző elé, amelyben nehéz volt dönteni, kinek van igaza, vajon Istvánnak vagy Koppánynak? Említeném példaként a három főúr jeleneteit, akiket ahány féle közegbe helyezett, minduntalan kicsit másként viselkedtek és szólaltak meg. Említeném a három fantasztikus feleséget a Nemzetiben, a három „P” betűs művésznő, Papadimitriu Athina,

Pregitzer Fruzsina és Peremartoni Krisztina profi színésznőkként álltak mellettem, velük is csodálatos volt együtt dolgozni, érzékenységük, empátiájuk nagyra becsülendő. Szintén más rendezési stílus volt 2003-ban Csíksomlyón Novák Tataé, aki – a szó jó értelmében nem tudván kivetkőzni a saját bőréből – zseniálisan mozgatta a tömegeket, úgy a táncosokat, mint a statisztériát. Ennek is köze lehetett ahhoz, hogy picikét formálódtak, alakultak bizonyos jelenetek, s ezáltal kapott egy sajátos ízt maga a darab is, és lett rendesen lehetőségünk a hatalmas tér kitöltésére.”

A jellegzetes orgánumú énekes 1986-ban került a Rock Színházba. Ahogy fogalmazott: „Belekerültem a sűrűjébe, még táncpróbákra is jártam, mint mindenki a társulatból, ami arra volt jó, hogy összekovácsolja a csapatot, és persze a mozgáskultúránkat kicsit fejlessze. Az első darabban Pilátusként mutatkoztam be a *Szupersztár*ban mindjárt a szegedi Dóm téren, nagy sikerrel. Aztán megkaptam Perón szerepét az *Evitában* németül, mert a német menedzsmenzt ezt kérte a nyugati országokban tartott előadásokhoz. Ez azért is volt különösen nagy kihívás, mert akkoriban a musical műfajnak nem volt mindent elsöprő sikere a németeknél. A szöveget korrepetitor segítségével sajátítottuk el – ez történt később az *Isten pénze* című darabbal is –, ami annyira jól sikerült, hogy amikor előadások után jöttek hozzánk gratulálni a németek, azt hitték, perfekt beszéljük a nyelvüket, holott én a magam részéről nem voltam azon a szinten. A *Sztár csinálók*ban átvettem Kiprioszi Jézus szerepét, egyszóval töretlen volt a bizalom irányomban. A következő évben, 1987-ben is folytatódtak a megbízásaim, miután megkaptuk az engedélyt a *Nyomorultak* bemutatására. Ebben a csodálatos műben a főszerepet, Jean Valjeant játszhattam, ami Koppány után a második legfontosabb szerep lett az életemben. Mondom ezt azért, mert ez nemcsak hangban, de lelki mélységében és fizikálisan is annyira összetett szerep, hogy aki ezt jól megcsinálja, akkor már bármilyen szerepet el tud játszani. Abból a szempontból pedig egyedülálló volt a produkciónk, hogy mi játszottuk szabadtéren először szerte a világon. Az időbeosztásom egyébként úgy nézett ki, hogy a Nemzetiben minden hónapban kijelöltek egy hetet, amikor játszottam az *István, a király*ban, a másik három hét a Rock Színházé volt.”

Vikidál Gyula mindemellett a Madách Színház tagja is lett 1990-ben, erről így vallott: „A Madách Színházhoz való csatlakozásomban elvülhetetlen szerepe volt Kerényi Imrének, aki a Madách igazgatója lett. Szerintem ehhez kellett az is, hogy Tolcsvay László felhívjon azzal, hogy írt egy darabot – ez volt a *Mária evangéliuma* –, amelyben rám bízna a szeretett tanítvány, János apostol szerepét, Sasvári Sándor lesz Jézus és Sáfár Mónika alakítja Máriát. Természetesen nagy kedvem volt hozzá, hiszen Tolcsvay Laci személye garancia volt arra, hogy ez a rockopera jó lesz. [...] De még ennél is sűrűbb lett a helyzet, amikor Szerednyey Béla keresett meg, hogy volna egy szerep számomra Webber első rockoperájában, a *József és a színes szélesvásznú álomkabát*ban, amit Szirtes Tamás rendezett. A Fáraót gondolták rám osztani, ami megint csak telitalálat volt, mert egyből beleéreztem a boogie-woogie stílusba. Ennek a bemutatója 1990. január 10-én volt, míg a Tolcsvay-műé alig két hónappal később, március 29-én. Tehát a Webber-mucicalre később kaptam a megbízatást, de előbb mutattuk be, mint a *Mária evangéliumát*. Elképesztő iramot diktáltak nekem a színházban, de bírtam.”

Még ezt megelőzően 1989-ben vitték színre a Rock Színházzal a *Légy jó mindhalálig!*-ot, az Arizona színpadán mutatták be, filmfelvétel is készült belőle, Vikidál Gyula pedig nagyon szerette játszani Valkay tanár urat. Ugyanebben az évben az ABBA-féle *Sakkot* is bemutatták. Az újabb Szörényi-zenemű, az *Attila, Isten kardja* 1993-ban ugyan nem aratott akkora sikert, mint tíz évvel korábban az *István, a király*, de ebben az énekes szerint az is közrejátszott, hogy a közönség óhatatlanul az István sikerét várta el az új műtől. Az énekes ezenkívül játszott többek között az *Isten pénze*, *A bestia*, az *Olivér*, *A kiátkozott*, az *Anna Karenina*, a

Beszterce ostroma, az Egri csillagok, A rab ember fiai és A vörös malom című zenés színdarabokban. Mint kifejezésre juttatta: „A zenés színpadi műfaj igenis megállja a helyét a többi zenés kategóriával összehasonlítva, és nagyon sokat adott nekünk, a művelőinek is, nemcsak a közönségnek, hiszen az évtizedek alatt közös sorsok, barátságok szövődtek közöttünk, melyek elkísérnek életünk végéig.”

Az interjút dr. Csatóri Bence készítette.